

**SOSIAALINEN TUKI KANSANEDUSTAJIEN
VERTAISSUHTEISSA**

Marjo Suvanto
Puheviestinnän maisterintutkielma
Kevät 2018
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTIS-YHTEISKUNTATIETEELLINEN	Laitos – Department KIELI- JA VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä – Author Suvanto, Marjo	
Työn nimi – Title SOSIAALINEN TUKI KANSANEDUSTAJIEN VERTAISUHITEISSA	
Oppiaine – Subject Puheviestintä	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Kevät 2018	Sivumäärä – Number of pages 79
Tiivistelmä – Abstract Tämän maisterintutkielman tavoite oli ymmärtää sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa: millaista kansanedustajien vertaissuhteissa hakema ja tarjoama sosiaalinen tuki on, miten kansanedustajat kuvaavat työnsä kuormittavuutta sekä millaisia kansanedustajien vertaissuhteet ovat ja minkä merkityksen edustajat niille antavat. Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastatteluilla keväällä 2018, ja tutkimusta varten haastateltiin kymmentä kansanedustajaa. Kerätty haastatteluaineisto litteroitiin ja teemoiteltiin. Sosiaalista tukea on aiemmin tutkittu paljon määrällisesti sekä erityisesti työelämän kuormittavuuden ja siitä selviytymisen näkökulmasta. Tähän tutkimukseen haastatellut kansanedustajat kokivat työnsä kuormittavaksi, mutta kiinnostavaksi. Kuormittavuutta lisäävät julkisuuden ja kiireen luoma paine. Sosiaalinen tuki on merkittävässä roolissa kuormittavuuden helpottamisessa, ja tuki on sekä tiedollista että emotionaalista. Tiedollinen tuki käsittelee sisältöasioita ja menettelytapoja, emotionaalinen tuki puolestaan esimerkiksi työn ja perheen yhteensovittamista. Sosiaalista tukea ilmaistaan sekä sanattomasti että sanallisesti, ja tukea esiintyy yli puoluerajojen, vaikka oma eduskuntaryhmä onkin merkittävä tuen tarjoamisen ja hakemisen kohde. Vertaistuki on kansanedustajille tärkeää, mutta edustajien toivottaisiin olevan enemmän tekemisissä toistensa kanssa vapaamuotoisesti. Kansanedustajilla on vertaissuhteissaan vähiten työystäviä ja eniten työtuttuja, mutta osa edustajista ei tunne puolta muista kansanedustajista. Eduskunnan toivottaisiin edistävän edustajien välistä vapaamuotoista kanssakäymistä enemmän. Tulosten perusteella eduskunnassa olisi monia mahdollisuuksia edistää kansanedustajien välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista tukea. Valiokunnissa tehtävää työtä olisi syytä muuttaa vapaamuotoisemmaksi, nykyaikaisemmaksi ja valiokuntarajat ylittäviksi. Uuden kansanedustajan tueksi voitaisiin luoda mentorointijärjestelmä, ja valiokuntamatkojen lisäämisellä lähennettäisiin edustajien vertaissuhteita.	
Asiasanat – Keywords eduskunta, kansanedustaja, puheviestintä, sosiaalinen tuki, vertaissuhteet, viestintä	

Säilytyspaikka - Depository

Jyväskylän yliopisto / Jyväskylän yliopiston kirjasto

Muita tietoja - Additional information

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SOSIAALINEN TUKI	8
	4.1 Sosiaalinen tuki työelämässä	8
	4.2 Tiedollinen tuki	10
	4.3 Emotionaalinen tuki	12
3	VERTAISSUHTEET	14
4	KANSANEDUSTAJUUS JA KANSANEDUSTAJIEN VÄLISET SUHTEET	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
	5.1 Tutkimuksen tavoitteet	22
	5.2 Tutkimusmenetelmä	23
	5.3 Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus	25
	5.4 Aineiston käsittely ja analysointi	27
	5.5 Eettiset kysymykset	29
6	TULOKSET	32
	6.1 Kansanedustajan työn kuormittavuus	32
	6.2 Kansanedustajien vertaistuki ja vuorovaikutussuhteet	40
	6.3 Tiedollinen tuki kansanedustajan työssä	46
	6.4 Emotionaalinen tuki kansanedustajan työssä	50

7	POHDINTA	56
8	ARVIOINTI	62
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	66
	KIRJALLISUUS	69
	LIITTEET	76
	LIITE 1 Haastattelupyyntö edustajille	76
	LIITE 2 Haastattelurunko	78

1 JOHDANTO

“Ainoa, joka ymmärtää, millaista on olla pääministeri, on sellainen, joka sen on kokenut - sekä hyvässä että pahassa”, totesi entinen pääministeri Alexander Stubb Helsingin Sanomien pääministerin työtä käsitelleessä artikkelissa marraskuussa 2017 (Junkkari 2017).

Vaikka pääministerin työ on yksi ainutlaatuisimmista töistä Suomessa, on jo “pelkkä” kansanedustajan työ erityislaatuista: se on vaativaa asiantuntijatyötä, jota tehdään luottamustehtävissä jatkuvan julkisen kiinnostuksen ja paineen alaisena. Kansanedustajan työssä tehtävillä päätöksillä on suoria vaikutuksia kaikkien suomalaisten, mutta toisinaan myös muissa maissa asuvien ihmisten elämiin. Vastuu, valta ja julkisuus tekevät kansanedustajan työstä kiinnostavan tutkimuskohteen.

Suomen eduskuntaan kuuluu 200 kansanedustajaa, jotka valitaan vaaleissa pääsääntöisesti neljän vuoden välein 13 vaalipiiristä, joihin Suomi on jaettu. Kansanedustajat kuuluvat aina johonkin eduskuntaryhmään, ja eduskuntaryhmät kuuluvat joko hallitukseen tai oppositioon. Hallitus-oppositio-jako määrittelee eduskuntaryhmien ja sitä kautta yksittäisten kansanedustajien toimintaa merkittäväällä tavalla. (Kansanedustajat 2017; Eduskuntaryhmät 2017)

Suomen eduskuntaa ei ole juuri tieteellisesti tutkittu yhteisön ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Siitä on lähinnä luonnehdintoja erilaisissa kansanedustajien muistelmateoksissa (esimerkiksi Soininvaara 2015, 7-8; Andersson 2000, 38-39), eduskunnan kirjaston ylläpitämässä veteraanikansanedustajien muistitietoarkistossa

ja eduskunnan omissa juhlaulkaisuissa. Siksi kansanedustajien välisen vuorovaikutuksen voi nähdä arvokkaaksi ja aidosti uutta tietoa tuottavaksi tutkimuskohteeksi.

Nykyiset vaatimukset poliittisen päätöksenteon läpinäkyvyydestä, median ja kansalaisten aktiivinen osallistuminen politiikan seuraamiseen sekä keltaisen lehdistön luoma julkisuus asettavat kansanedustajat kovan paineen alle. Sosiaalinen media seuraa kansanedustajien liikkeitä ja päätöksiä herkeämättä eivätkä politiikan toimittajien analyysit esimerkiksi puoluejohtajien menestyksestä ole kovin usein mairittelevia.

Eri tahoilta kohdistuvan julkisen paineen lisäksi kansanedustajan kuormitusta lisää nykyisen asiantuntijatyön ja työelämän sirpaleinen ja kiireinen luonne. Kansanedustajat joutuvat perehtymään nopeasti monimutkaisiin ja laajoihin asiakokonaisuuksiin sekä muodostamaan perustellun mielipiteensä myös sellaisista aiheista, jotka eivät kuulu heidän ydinosaamisalueeseensa. Työuupumuksestaan 2000-luvulla ovat puhuneet esimerkiksi yhtä aikaa sekä työ- että oikeusministerinä toiminut Jari Lindström (Lindström 2017) ja nykyisin muun muassa kirjailijana toimiva entinen kansanedustaja Rosa Meriläinen (Kaihovaara 2006).

Siksi onkin kiinnostavaa tutkia, miten edustajat pyrkivät käsittelemään työn asettamia haasteita. Kulloinkin valtaapitävien kansanedustajien verrattain vähäisen määrän vuoksi vertaissuhteissa saatavan ja annettavan sosiaalisen tuen merkitys korostuu. Oletettavasti vain toinen istuva kansanedustaja voi täysin ymmärtää sitä tilannetta, jossa kansanedustaja on.

Tämän työn tavoitteena onkin siksi ymmärtää sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa: sitä, millaista kansanedustajien vertaissuhteissa hakema ja tarjoama sosiaalinen tuki on, miten kansanedustajat kuvaavat työnsä kuormittavuutta sekä millaisia kansanedustajien vertaissuhteet ovat ja minkä merkityksen edustajat niille antavat.

2 SOSIAALINEN TUKEA

2.1 Sosiaalinen tuki työelämässä

Nykyään työ voi olla hyvin stressaavaa ja vaatia yksilöltä paljon henkisiä resursseja. Siksi yksilöt usein hakevat työtovereiltaan *sosiaalista tukea*, jotta työperäinen stressi helpottaisi (Sias 2009, 70).

Mikkola (2006, 30) määrittelee sosiaalisen tuen pohjaten Albrechtin ja Adelmanin (1987) sekä Albrechtin ja Goldsmithin (2003) määritelmiin:

“Sosiaalinen tuki on tuen antajan ja saajan välistä verbaalista ja nonverbaalista viestintää, joka auttaa *hallitsemaan* tilanteeseen, omaan itseen, toiseen tai vuorovaikutussuhteeseen liittyvää *epävarmuutta* ja vahvistaa näin käsitystä *hyväksytyksi tulemisesta ja elämänhallinnasta*.”

Sosiaalista tukea haetaan halki elämän aina sen ensi hetkistä viimeisiin. Jokainen yksilö on jossain vaiheessa elämäänsä sosiaalisen tuen tarjoaja ja hakija. (Burleson & MacGeorge 2002, 374-375)

Sosiaalista tukea työelämässä on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Yksilöiden kohdalla sosiaalista tukea on tutkittu työuupumuksen ja kuormituksen sekä siitä selviytymisen kannalta. Sosiaalista tukea on tutkittu myös organisaatioon identifioitumisen ja ammatillisen roolin rakentumisen näkökulmasta, minkä lisäksi tutkimusta löytyy tuen tarpeen, saamisen ja osoittamisen sekä sosiaalisen tuen

konstruktioiden ja empiiristen valintojen teemoista. (Mikkola 2009, 30-34) Tämä tutkimus on sosiaalisen tuen tutkimuksessa osa yksilön kokeman kuormittavuuden, mutta myös organisaatioon samastumisen ja ammatillisen roolin rakentumisen jatkumoa. Merkille pantavaa on, että suurin osa 2000-luvulla toteutetusta sosiaalisen tuen tutkimuksesta on määrällistä (Mikkola 2009, 34).

Mahdollisuus hakea ja tarjota sosiaalista tukea on työpaikoilla erittäin tärkeää jo mainitun työperäisen stressin lieventämiseksi. Päinvastoin niillä työpaikoilla, joilla sosiaalista tukea ei ole mahdollista tarjota tai hakea esimerkiksi tilaratkaisujen tai epävirallisen kanssakäymisen rajoittamisen vuoksi, voi esiintyä enemmän työn aiheuttamaa stressiä. (Eisenberg & Goodall 2001, 207) Stressin lieventämisen lisäksi työpaikan sosiaalisella tuella on merkittävä vaikutus oman elämänhallinnan tunteen lisääntymiseen, ja etenkin ongelmanratkaisulla sosiaalisessa tuessa on stressiä lieventävä vaikutus (Mikkola, Suutala & Parviainen 2018, 4-5). Sosiaalisella tuella on myös havaittu olevan yhteys burn outien vähäisempään määrään (Sand & Miyazaki 2000, 23).

Siasin (2009, 70) mukaan työtovereiden välillä sosiaalista tukea on pääasiallisesti kolmenlaista: välineellistä, tiedollista ja emotionaalista. Välineellinen tuki sisältää konkreettista apua, mutta siitä ei tässä tutkimuksessa olla kiinnostuneita. Tiedollinen tuki puolestaan on nimensä mukaisesti tiedon tarjoamista toiselle: neuvoja esimerkiksi siitä, millaisia sisältöjä puheessa kannattaa käsitellä. Emotionaaliselle tuelle tunnusomaista on, että sillä pyritään helpottamaan kollegan kokemaa ahdinkoa: se on lohduttamista, toisen kuuntelemista ja olkapään tarjoamista elämän vaikeissa hetkissä (Burlison 2003, 552). Näitä kaikkia sosiaalisen tuen muotoja todennäköisesti esiintyy 200 kansanedustajan työyhteisössä.

Sosiaalinen tuki voi olla myös ammattimaista. Ammattimaista sosiaalista tukea antaa esimerkiksi koulutettu hoitohenkilökunta (kts. esim. Stone 2013). Tämän tutkimuksen kontekstissa ammattimaista institutionaalista tukea antavat esimerkiksi eduskunnan virkahenkilöt, kuten valiokuntien neuvokset ja sihteerit. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin sosiaaliseen tukeen vertaissuhteissa eikä olla

niinkään kiinnostuneita siitä, miten vaikkapa eduskunnan kansanedustajille tarjoama sosiaalinen tuki lieventää esimerkiksi epävarmuuden tunteita.

Sosiaalisella tuella on yhteys myös koettuun terveyteen (Burlison 2010, 160), ja sillä on rooli sairastumisen ehkäisyssä sekä paranemisen ja selviytymisen auttamisessa (Mikkola 2006, 36). Sosiaalisen tuen terveyttä edistävä vaikutus voi olla kansanedustajien välisissä suhteissa merkittävä. Toisilta haettu sosiaalinen tuki voi saada edustajan voimaan henkisesti paremmin, mutta kiinnostavaa on myös selvittää, onko sillä edustajien mielestä edes välillistä vaikutusta fyysiseen terveyteen.

2.2 Tiedollinen tuki

Tiedollisella tuella tarkoitetaan tiedon jakamista toisen kanssa (Sias 2009, 70; Mikkola 2006, 45). Tässä tutkimuksessa tiedollisella tuella on merkittävä rooli, sillä kansanedustajat ovat lakien säätäjinä miltei kaiken mahdollisen esimerkiksi valtiollisen tiedon äärellä. Tiedollinen tuki on erityisen tärkeää ongelmanratkaisutilanteissa (Mikkola 2006, 45).

Itsessään pelkän tiedon välittäminen toiselle henkilölle ei ole tiedollista tukea, vaan sillä pitää olla jokin konteksti, johon tiedon välittäminen on sidottu (Mikkola 2006, 45). Siksi esimerkiksi vinkit siitä, millaisia asioita toisen edustajan kannattaisi puheenvuorossaan käsitellä, ei ole tiedollista tukea, ellei tuen kohde ole puhetta kirjoittamassa ja suunnittelemassa. Sen sijaan voi käydä jopa päinvastoin: tiedon määrä voi olla valtavaa ja pikemminkin lisätä kuin vähentää ihmisen kokemaa stressiä ja kuormitusta (Mikkola 2006, 45). Mittava tietotulva on tyypillistä asiantuntijatyölle, ja on siksi varmasti tuttua myös kansanedustajille ja voi aiheuttaa myös heille ylimääräistä kuormitusta.

Tiedollista tukea on tutkittu juuri erityisesti neuvomisen näkökulmasta (esim. MacGeorge ym. 2004). Fengin ja MacGeorgen (2010, 566-567) tutkimuksen mukaan tukea hakeva ihminen ottaa helpommin omakseen sellaiset neuvot, jotka kunnioittavat häntä ja ovat kohteliaita häntä kohtaan, sekä neuvot, jotka tuntuvat

tehokkailta ja toteuttamiskelpoisilta. Ne auttavat yksilöä selviytymään ja lieventämään koettua kuormitusta. Yksilöt myös suhtautuvat myönteisemmin sellaisiin neuvoihin, joita he olivat jo itse ajatelleet ja pohtineet. Tätä kutsutaan *neuvomiseen vastaamisen teoriaksi* (MacGeorge, Feng & Burleson 2011, 336-338): neuvomisen tulokseen vaikuttavat enemmän neuvot itsessään kuin se, kuka niitä tarjoaa, ja neuvojaa arvioidaan neuvojen perusteella.

Liiallinen neuvominen saattaa kuitenkin kääntyä itseään vastaan, ja tueksi tarkoitettu neuvominen tuntuukin kohteesta epämuikavalta ja alentavalta (Pennanen 2015, 63). Tätä on tutkittu erityisesti sairaalakontekstissa, jossa hierarkiassa korkeammalla olevaa kollegaa ei hevillä ryhdytä neuvomaan (Pennanen 2015, 63). Monien havaintojen voidaan ajatella sopivan myös eduskuntaan. Tämän vuoksi tutkimukseen olisikin kiinnostavaa saada niin ensimmäisen kauden kuin pidempään vaikuttaneita kansanedustajia, jotta voidaan selvittää, onko kansanedustajakokemuksella vaikutusta neuvomiseen.

MacGeorge, Feng ja Thompson (2008, 160-162) listaavat viisi tutkimusten perusteella muodostettua ohjetta tehokkaaseen neuvomiseen:

1. Neuvoja ei saa olettaa, että kuka tahansa, jolla on ongelmia, haluaisi tai tarvitsisi neuvoja. Joissain tilanteissa kuunteleminen on arvokkaampaa.
2. Neuvoja ei kannata antaa, jos ei ole perehtynyt asiaan. Jos ei tiedä aiheesta juuri mitään, neuvot eivät edesauta epävarmuuden tunteen hälventämisessä.
3. Neuvojan on pohdittava tarkkaan, millaisia toimintaehdotuksia antaa, ja mietittävä, miksi ehdotus tuntuu neuvojasta hyvältä ja miltä se neuvottavasta tuntuu. Kukaan ei voi tarkalleen tuntea toisen ihmisen elämää, ja siksi neuvoja on harkittava tarkkaan.
4. Neuvojan on muotoiltava neuvonsa hienovaraisesti. Huolimatta siitä, että monet sanovat arvostavansa suoraa puhetta, herkässä tilanteessa hienovaraiset neuvot toimivat paremmin.
5. Neuvojan on muistettava, että neuvominen on vahva työkalu, joka voi aiheuttaa niin hyvää kuin pahaakin. Siksi neuvojan on noudatettava korkeinta mahdollista moraalista antaessaan neuvoja.

Nämä ohjeet ovat tietynlaiseen ideaaliin neuvomistilanteeseen, mutta eivät ota huomioon jokaisen kontekstin ja vuorovaikutussuhteen ainutlaatuisuutta. Neuvomisessa auttaviin neuvoihin on myös aina syytä suhtautua kriittisesti. Ohjeet tuskin myöskään toteutuvat sellaisenaan kansanedustajien välisessä vuorovaikutuksessa. Tehokkaan neuvomisen sijaan kiinnostavaa onkin selvittää, kohtaavatko kansanedustajat esimerkiksi loukkaavalta tuntuvaa neuvomista.

2.3 Emotionaalinen tuki

Emotionaalisen tuen tarkoituksena on lievittää toisen ihmisen kokemaa tuskaa ja kuormitusta (Mikkola 2006, 44). Emotionaalisella tuella on suuri merkitys työperäisen stressin lievittäjänä, ja siksi se on erittäin kiinnostavaa tämän tutkimuksen kannalta. Emotionaalista tukea on tutkittu paljon yksityiselämän kontekstissa, ja jos tuki on oikea-aikaista, se voi parhaimmillaan auttaa tuen saajaa voimaan paremmin ja selviämään ongelmistaan tehokkaammin (Burleson 2003, 551). Nämä vaikutukset ovat luonnollisesti toivottuja myös työelämän kontekstissa.

Burleson (2003, 552-553) määrittelee emotionaalista tukea viiden eri tekijän avulla:

1. Emotionaalisen tuen tarjoaja on teoissaan tarkoituksenmukainen: hänen tarkoituksenaan on pyrkiä lieventämään toisen kokemaa tuskaa.
2. Vuorovaikutuksella on selvä päämäärä: toisen henkilön kokeman tuskan lieventäminen.
3. Emotionaalisen tuen tehokkuus ja laatu vaihtelevat, sillä olemme erilaisia yksilöitä.
4. Emotionaalisen tuki ei ole vain sanallista, vaan sitä voi tarjota niin verbaalisesti kuin nonverbaalisesti.
5. Emotionaalista tukea osaa tarjota meistä jokainen luonnostaan.

Erityisesti emotionaalisen tuen määrä vaihtelee. Naiset pitävät työtovereiden emotionaalista tukea tärkeämpänä kuin miehet, ja siksi myös hakevat sitä enemmän

kuin miehet. Siispä miehet myös hakevat emotionaalista tukea naisia vähemmän, ja naiset pitävät työtovereidensa kanssa töihin liittyvistä asioista keskustelemista miehiä tärkeämpänä. (Cahill & Sias 1997, 236-238) Tällä voi olla vaikutusta myös kansanedustajien välisessä sosiaalisessa tuessa.

Työyhteisön tuella on merkittävä rooli työssä koettuun hyvinvointiin. Pennanen (2015, 63) mukaan erityisesti tarkoituksenmukainen tiedollinen tuki on hyvinvointia lisäävä tekijä. Tiedollista tukea voivat tarjota noviisit konkareille tai toisinpäin - molemmat hyötyvät toisistaan (Pennanen 2015, 63). Emotionaalisella tuella on yhteyksiä jopa terveyteen, mutta myös ongelmanratkaisuun (Burlison 2003, 551).

Yksilön työyhteisöltä hakemalla sosiaalisella tuella on merkittävä vaikutus myös työn kuormittavuuden käsittelyssä (Mikkola 2009, 39). Kansanedustajan työ on aika ajoin hyvin kuormittavaa, ja siksi onkin mielenkiintoista selvittää, auttaako kansanedustajien työyhteisö työn kuormittavuuden hallinnassa. Erityisesti vertaissuhteilla on merkitystä työhön liittyvissä järjestyttävissä tilanteissa, jolloin työntekijät hakevat emotionaalista tukea toisiltaan (Persoff & Siegel 1998, 132) sekä epävarmoissa ja uusissa tilanteissa (Pennanen 2015, 63). Tällaisia voivat olla kansanedustajan kannalta merkittävät yhteiskunnalliset muutokset ja tapahtumat, kuten esimerkiksi kansanedustajana aloittaminen, erilaiset vaalit tai tapahtuneet terrori-iskut.

Emotionaalinen tuki ei kuitenkaan aina auta tai ole hyväksi. Lehman & Hemphill (1990, 570) ovat tutkineet vakavasti sairaille tarjottua emotionaalista tukea, ja joskus sairaalle tueksi tarkoitettu viesti palveleekin oikeastaan enemmän tervettä ihmistä itseään. Tällaiset emotionaalisen tuen osoitukset voivat olla jopa haitallisia. Eduskunnassa vastaava ilmiö voi näkyä niin, että samankaltaisesta asemasta huolimatta kansanedustajat saattavat tarjota toisilleen tukea, joka ei ole avuksi vaan pikemminkin pahentaa toisen edustajan kokemaa tuskaa.

3 VERTAISUHTEET

Työelämässä olevat viettävät ison osan valveillaoloajasta töissä työtovereiden kanssa. Eduskunnassa tämä korostuneesti erityisesti maakunnan kansanedustajilla: he viettävät pääsääntöisesti työviikon tiistaista perjantaihin Helsingissä ja ovat lauantaista maanantaihin perheensä kanssa omalla paikkakunnallaan. Työpaikan vertaissuhteilla on siis merkittävä rooli yksilön elämässä.

Sias (2009, 58) määrittelee työpaikan vertaissuhteet hierarkiassa samalla tasolla olevien työtovereiden välisiksi suhteiksi, joissa kummallakaan osapuolella ei ole formaalia valtaa toiseen. Kram ja Isabella (1985, 119-124) erittelevät työpaikan vertaissuhteet kolmeen eri kategoriaan.

1. Informatiivinen työtoveri (*työtuttu*), jonka kanssa jaetaan tietoa työstä, muttei henkilökohtaisista asioista. Informatiiviselle työtoverille ei anneta eikä häneltä saada emotionaalista tukea juuri lainkaan.
2. Kollegiaalinen työtoveri (*työkaveri*), jonka kanssa jaetaan tiedon lisäksi myös jo hieman henkilökohtaisempia asioita. Kollegiaalisen työtoverin kanssa emotionaalista tukea annetaan ja saadaan informatiivista työtoveria enemmän.
3. Erityislaatuinen työtoveri (*työystävä*), jonka kanssa jaetaan paljon intiimejäkin yksityiselämän asioita. Erityislaatuisia työtovereita on verrattain vähän, mutta heidän kanssaan emotionaalinen tuki on merkittävää.

Vaikka informatiivisten työtovereiden kanssa jaetaan nimenomaisesti tietoa, ei se kuitenkaan tarkoita, että tieto olisi aina laadukasta. Koska informatiivisten työtovereiden kanssa ollaan kollegiaalisia ja erityislaatuisia työtovereita vähemmän tekemisissä, myös saatavan tiedon laatu on heikompaa. Sen sijaan kollegiaalisilta ja erityislaatuisilta työtovereilta saadaan myös rikkaampaa ja syvempää tietoa. (Sias 2005, 389) Tämän voi olettaa pätevän myös kansanedustajien vertaissuhteissa: läheisemmiltä edustajakollegoilta, jotka istuvat esimerkiksi samassa eduskuntaryhmässä tai valiokunnassa, saadaan merkittävämpää ja rikkaampaa tietoa kuin vaikkapa samalla työhuonekäytävällä istuvalta edustajalta.

Kramin ja Isabellan (1985) tutkimusta on sovellettu vertaissuhteita käsittelevässä tutkimuksessa paljon ja moni uudempikin tutkimus viittaa siihen (esim. Sollitto & Myers 2015, Wittenberg-Lyles & Villagran 2006), vaikka tutkimus ei varsinaisesti käsittele vertaissuhteita vaan mentorointia. Kramin ja Isabellan erittelemät kategoriat työtovereista voidaan kuitenkin nähdä relevantteina myös kansanedustajien vertaissuhteita tutkittaessa, koska todennäköisesti moni edustaja pystyy mainitsemaan kategorioihin sopivia nimiä omista vertaissuhteistaan. Kramin ja Isabellan jaottelu antaa myös tällä hetkellä parhaan mahdollisen saatavilla olevan hahmotelman työpaikan vertaissuhteiden laadusta.

Huolimatta kaikilla kansanedustajilla olevasta samasta virallisesta asemasta eivät kaikki edustajat kuitenkaan ole käytettävissä olevan vallan suhteen keskenään samalla viivalla. Esimerkiksi kolmannen kauden kansanedustajalla on ensimmäisen kauden kansanedustajaan verrattuna huomattavan paljon enemmän epäformaalia asemaa, samalla tavalla kuin puolueiden puheenjohtajat ovat epävirallisessa hierarkiassa rivikansanedustajia korkeammalla. Näistä epävirallisista asetelmista huolimatta tässä tutkimuksessa käsitellään kaikkia kansanedustajia vertaisina vertaissuhteissa: jokaisella edustajalla on vähintään kansanedustajan asema, joka tekee juuri hänestä erityislaatuisen.

Vertaistuki on työelämässä tärkeää, ja työntekijät kääntyvätkin ensimmäisenä työtovereidensa puoleen, jos kohtaavat työperäistä stressiä ja etsivät työpaikan vertaissuhteista sosiaalista tukea (Cahill & Sias 1997, 237). Vaikka kansanedustajalla

ei olisikaan siis itse kokemusta sosiaalisen tuen hakemisesta vertaissuhteissa, hänellä on siihen varmasti jonkinlaista tartuntapintaa vertaistuen tarjoajana. Työpaikan vertaissuhteilla on valtava merkitys yksilön kokemusmaailmalle ja sen muotoutumiselle (Sias 2014, 381).

Vertaissuhteilla on merkitystä erityisesti epävarmuuden sietämisen ja muutoksen aiheuttaman epävarmuuden kanssa (Persoff & Siegel 1998, 131), minkä voi ajatella olevan merkittävässä roolissa paitsi kansanedustajan työssä, myös asiantuntijatyössä yleisemmin. Mitä enemmän yksilöllä on erityislaatuisia työtovereita, sitä vähemmän hän kokee painetta työssään. Yksilö voi kokea voivansa kääntyä erityislaatuisen työtoverin puoleen ja hakea tältä sosiaalista tukea vaikeissa tilanteissa. (Odden & Sias 1997, 162)

Vertaisilta saatava tuki koetaan positiivisena ja heitä on helppo lähestyä (Mikkola, Suutala & Parviainen 2018, 6). Vertaistuella voi siis olla kansanedustajillekin merkittävää vaikutusta työn kuormituksen vähentämisessä ja hallinnan tunteen lisäämisessä. Toiselta kansanedustajalta lienee helppoa hakea sosiaalista tukea, sillä hän tietää täsmälleen, millaista kansanedustajan työ on.

Vertaissuhteilla on oma sijansa myös työyhteisöön kiinnittymisessä. Tuttuus muiden työntekijöiden kanssa lisää työyhteisöön kiinnittymistä, mikä edellyttää luonnollisesti vuorovaikutusta vertaissuhteissa. Näitä ovat esimerkiksi työtovereihin tutustuminen ja heidän kanssaan ystäväystyminen sekä ystävällisyyden osoittaminen ja turvallisuuden tunne. (Myers & Oetzel 2003, 438; 443) Työyhteisöön kiinnittyminen voidaan nähdä yhtenä edellytyksenä sosiaaliselle tuelle työelämän vertaissuhteissa. Uudet työntekijät etsivätkin tiedollista tukea tyypillisesti herkimmin vertaissuhteistaan (Morrison 1993, 582), joten työyhteisöön kiinnittyminen ja vertaissuhteet ovat todennäköisesti tärkeitä kansanedustajankin työssä jo alusta alkaen.

Työyhteisön ilmapiirillä on merkitystä vertaissuhteiden vahvuudelle. Niissä työyhteisöissä, joissa yhteenkuuluvuus oli merkittävää ja ilmapiiriä pidettiin hyvänä, syntyi enemmän kollegiaalisia ja erityislaatuisia työtoveruuksia. Luonnollisesti niissä

työyhteisöissä, joissa yhteenkuuluvuutta ei juuri ollut, myöskään edellä mainittuja työtovereita ei niinkään ollut. Sen sijaan niissä kuvailtiin olevan paljon informatiivisia työtovereita. (Odden & Sias 1997, 161) Tällä voi olla merkitystä, kun ajatellaan edustajien taustalla olevia eduskuntaryhmiä: esimerkiksi ryhmässä, jossa on pahoja jakolinjoja, tuskin on koko eduskuntaryhmää kattavaa yhteenkuuluvuutta. Sillä voi olla vaikutuksensa siihen, keiden kanssa läheisiä työtoveruuksia syntyy ja millaisissa vuorovaikutussuhteissa esimerkiksi sosiaalista tukea ja vertaistukea esiintyy.

Sias ja Cahill (1998, 290-291) tutkivat ystävyysuhteiden muodostumista työpaikalla ja toteavat, että erityisen paljon vertaissuhteiden syventymiseen vaikuttavat esimerkiksi fyysiset työtilat: toisen lähellä oleminen on edellytys työpaikan ystävyysuhteen muodostumiselle. Tällä voi ajatella olevan vaikutusta myös kansanedustajien vertaissuhteiden syvenemiselle: työhuonenaapurista voi herkemmin tulla läheisempi työtoveri kuin toisella puolella taloa istuvasta edustajasta. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan keskitytä varsinaisesti esimerkiksi työystävyyksien muodostumiseen, mutta vertaistuen kannalta fyysisillä työtiloilla voi olla vaikutusta.

Miehillä on työyhteisössään enemmän informatiivisia työtovereita, kun taas naisilla kollegiaalisten työtovereiden osuus on suurempi (Odden & Sias 1997, 162). Sukupuolella on siis merkitystä, ja siksi se on tutkimusta tehdessä otettava huomioon myös haastateltavia kansanedustajia valittaessa, jotta tutkimus on mahdollisimman kattava. Sen sijaan niin miehillä kuin naisillakin oli saman verran erityislaatuisia työtovereita (Odden & Sias 1997, 162).

4 KANSANEDUSTAJUUS JA KANSANEDUSTAJIEN VÄLISET SUHTEET

Kansanedustajan työ on vaativaa asiantuntijatyötä: kansanedustaja tuntee yleensä jonkin tietyn politiikan sektorin erityisen hyvin, mikä luo hänelle sen alan asiantuntijuutta. Kostiainen (2003, 29) määrittelee asiantuntijuuden olevan tietyn ammatin sisällä olevaa erityistä asiantuntemusta. Tätä asiantuntemustaan kansanedustajat käyttävät työssään julkisuuden ja luottamustehtävän luomassa paineessa nopeatempoisessa ympäristössä, jossa käsiteltävät asiat voivat asiantuntijuudesta huolimatta olla monimutkaisia.

Kansanedustajan tärkeimmät tehtävät ovat lakien säätäminen ja valtion talousarviosta päättäminen. Työ tapahtuu pääasiassa täysistunnoissa ja valiokunnissa, minkä lisäksi kansanedustajilla voi olla tehtäviä muun muassa omassa kaupungissaan ja maakunnassaan, kansainvälisissä yhteisöissä sekä omassa puolueessaan ja muissa erilaisissa järjestöissä. (Lakien säätäminen 2017; Valtion talousarvio 2017; Kansanedustajan työ ja tehtävät 2017) Esimerkiksi pirkanmaalainen kansanedustaja Olli-Poika Parviainen (vihr.) toimii hallintovaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan jäsenenä sekä eduskuntaryhmänsä varapuheenjohtajana, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäsenenä, Tampereen kaupunginvaltuutettuna sekä päättävän elimen jäsenenä tai varajäsenenä kahdessa säätiössä, yhdessä liitossa, kahdessa osakeyhtiössä ja kolmessa neuvottelukunnassa (Olli-Poika Parviainen 2017). Kansanedustajan työn voi siis olettaa olevan paitsi moninaista, myös hektistä, paljon henkisiä resursseja vaativaa ja kuormittavaa.

Aikojen saatossa työtiloilla on ollut merkittävä vaikutus siihen, millaiseksi kansanedustajien keskinäinen vuorovaikutus on muodostunut. Etenkin 1960-luvulla, ennen eduskuntatalon lisäsiipien rakentamista, yleensä neljä kansanedustajaa saattoi jakaa saman työhuoneen eduskuntatalon ylimmissä kerroksissa. Joskus ahtaissa huoneissa jopa yövyttiin. (Ollila 2007, 78-79) Lisäsiipien valmistuttua 1970-luvulla jokainen kansanedustaja sai oman huoneen, jossa pystyi paitsi työskentelemään, myös levähtämään ja kuuntelemaan täysistuntoa sisäradion kautta (Ollila 2007, 79-80; Honka-Hallila 2006, 332).

Eduskunnan satavuotisen historian kunniaksi julkaistussa teoksessa Ollila (2007, 75) kuvaa 1950-60-lukujen eduskuntaa *kodikkaaksi* ja *leppoiseksi* työyhteisöksi, jossa työntekijöiden vähyyden vuoksi kaikki tunsivat toisensa. Myös eduskunnan yhteiset illanistujaiset tiivistivät talon yhteisöllistä ilmapiiriä (Ollila 2007, 75).

Huonot olosuhteet jaetuissa työhuoneissa olivat pitäneet kansanedustajat usein istumassa eduskunnan kuppilassa, jossa edustajat saattoivat olla keskenään vuorovaikutuksessa. Uudet omat työhuoneet houkuttelivat kansanedustajia siirtämään työskentelynsä pois kuppilasta, minkä koettiin eriyttävän edustajia toisistaan. (Ollila 2007, 80; Honka-Hallila 2006, 332) Toisaalta taas aiemmat jaetut työhuoneet olivat mahdollistaneet edustajien väliset syvälliset keskustelut, jotka omien työhuoneiden myötä vähenivät dramaattisesti (Honka-Hallila 2006, 330). Yksin puurtamisen voi ajatella lisäävän kansanedustajan kokemaa kuormitusta, johon voidaan hakea sosiaalista tukea. Tätä kuormitusta on voitu aiemmin purkaa samassa huoneessa työskennelleiden edustajien kanssa.

Puolestaan Ollilan (2007, 81-82) mukaan tilojen lisäksi kansanedustajien avustajien tulo eduskuntaan 1990- ja 2000-luvuilla koettiin edustajia toisistaan eristäväksi syyksi. Avustajien tärkeys kansanedustajan työn tukemisessa oli selvää, mutta tiiviin edustaja-avustaja-työskentelyn nähtiin vähentävän edustajien keskinäistä yhteydenpitoa ja työn tekemistä. Tämän koettiin etäännyttävän kansanedustajia toisistaan entisestään. (Ollila 2007, 82; Honka-Hallila 2006, 333) Myös työkontaktit eduskuntatalon ulkopuolelle korostuivat ja veivät aikaa ja tilaa kansanedustajien

väliseltä kanssakäymiseltä (Honka-Hallila 2006, 333). Vaikka niin edustaja-avustaja-suhde tai talon ulkopuoliset kontaktit toimisivat sosiaalisen tuen saamisen paikkoina, vertaissuhteita ne eivät kuitenkaan korvaa.

Pitkään eduskunnassa istuneet kansanedustajat ovat muistelleet ja vertailleet eduskuntaa työyhteisönä ja eduskuntatalossa vallinnutta ilmapiiriä eri vuosikymmeninä. Esimerkiksi entinen kansanedustaja Esko Helle kuvailee Honka-Hallilan tekstissä (2006, 333), miten eduskunnassa kansanedustajien *”sosiaalinen elämä on muuttunut kuivemmaksi”*, kun tullaan 1980-luvulta uudelle vuosituhannele.

Tärkeitä foorumeja kansanedustajien väliselle vuorovaikutukselle kautta aikain ovat olleet erityisesti jo mainittu eduskunnan kuppila sekä saunaosasto. Kuppila tarjoaa mahdollisuuden keskustella myös muiden puolueiden edustajien kanssa vapaamuotoisemmin. Eduskunnan saunaa kuvaillaan yhtä lailla paikaksi, jossa puoluerajat ylittävä kanssakäyminen oli mahdollista - erotuksena se, että saunassa saattaa kertoa myös mieltä painavista asioista, sillä ne eivät kirjoittamattoman säännön mukaan päädy saunan seinien ulkopuolelle. (Honka-Hallila 2006, 335-336) Eduskunnan saunaosasto onkin voinut olla merkittävä paikka sosiaaliselle tuelle kansanedustajien vertaissuhteissa etenkin aiempina vuosikymmeninä.

Kenties merkittävin kansanedustajien välistä vuorovaikutusta vähentänyt syy liittyy työelämän kiristyneeseen vauhtiin. Honka-Hallilan mukaan (2006, 337-338) edustajat kokevat, että kiireinen tahti eduskunnassa on vähentänyt vapaamuotoisen kanssakäymisen mahdollisuuksia ja tilanteita. Myös yleensä hyvinä tutustumisen paikkoina toimineita työ- ja valiokuntamatkoja on nyt jo niin paljon, että niille on paikoin vaikeaa hankkia edustajia. Vaikuttaakin siltä, että samalla, kun kansanedustajien työskentely on tehostunut, on edustajien välisen vuorovaikutuksen nähty vähentyneen. Tällä voi olla yhteys myös sosiaaliseen tukeen edustajien vertaissuhteissa.

Kansanedustajien työn erityispiirteiden ja ainutlaatuisen toimintaympäristön vuoksi työn kuormittavuus voi olla merkittävää. Aiemmassa kirjallisuudessa vaativan

asiantunijatyön merkittäviksi kuormittavuustekijöiksi nousivat muun muassa suuri työmäärä, tiukat aikataulut ja ylityöt (Chan ym. 2015, 83-86). Nämä pätevät varmasti myös kansanedustajan työssä, minkä lisäksi paineita tuovat muun muassa julkisuus, kansalaisten luottamuksen ansaitseminen ja median kiinnostus.

Kiristynyt poliittinen ilmapiiri on omiaan luomaan lisää kuormitusta kansanedustajille. Esimerkiksi pitkään eduskunnassa työskennellyt kansanedustaja Susanna Huovinen kertoi blogissaan keväällä 2018 jättävänsä politiikan muun muassa lisääntyneen vähättelevän ja loukkaavan puheen vuoksi (Huovinen 2018). Kiristynyt ilmapiiri voi luoda myös epävarmuutta kansanedustajan työssä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen tehtävänä on ymmärtää, millaista sosiaalinen tuki on kansanedustajien vertaissuhteissa. Ilmiötä tarkastellaan kansanedustajien käsitysten ja kokemusten kautta, mikä tarjoaa mahdollisuuden tuoda haastateltavien oma ääni kuuluviin.

Kansanedustaja työskentelee kovan paineen alla, ja aiempi tutkimus (Cahill & Sias 1997, 237) osoittaa, että työperäiseen stressiin haetaan helpotusta ensimmäiseksi työpaikan vertaissuhteista. Siksi on tärkeää selvittää, miten edustajat kokevat oman työnsä mutta myös ympärillä olevat työpaikan vertaissuhteensa. Vertaissuhteita tutkimalla on mahdollista ymmärtää myös sitä sosiaalista tukea, jota niissä esiintyy.

Tutkimustehtävästä ja taustasta johdettiin kolme tutkimuskysymystä.

1. Miten kansanedustajat kuvaavat työnsä kuormittavuutta?
2. Millaisia kansanedustajien vertaissuhteet ovat ja minkä merkityksen edustajat antavat niille?
3. Millaista sosiaalista tukea kansanedustajat hakevat ja tarjoavat toisilleen?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyrittiin kuvaamaan, miten kansanedustajat kokevat oman työnsä ja sen kuormittavuuden. Kuten todettua, tieteellistä tutkimusta aiheesta ei juurikaan ole, vaan kansanedustajien luonnehdintoja omasta työstään

löytyy pääasiallisesti edustajien muistelmateoksista. Työn kuormittavuus puolestaan on merkittävä tekijä erityisesti haettaessa sosiaalista tukea.

Toisella tutkimuskysymyksellä pyrittiin kuvaamaan, millaisia kansanedustajien vertaissuhteet ovat ja minkä merkityksen kansanedustajat niille antavat.

Kysymyksellä pyrittiin piirtämään kuvaa siitä, millaisia ovat ne vuorovaikutussuhteet edustajien välillä, joissa sosiaalista tukea ilmenee. Kuten todettua, työntekijät etsivät työperäiseen stressiin sosiaalista tukea ensimmäisenä työtovereiltaan (Cahill & Sias 1997, 237). Se, millaisia nämä suhteet ovat, on merkittävää esimerkiksi työhyvinvoinnin kannalta.

Kolmannella tutkimuskysymyksellä pyrittiin kuvaamaan, millaista kansanedustajien välinen sosiaalinen tuki on. Aiempien tutkimusten perusteella (esim. Sias 2009, Mikkola 2009, Persoff & Siegel 1998) on mahdollista, että edustajien välillä esiintyy sekä tiedollista että emotionaalista tukea, mutta niiden vaihtelusta esimerkiksi hallituspuolueiden edustajien ja oppositiosta vaikuttavien kansanedustajien kesken on mahdotonta sanoa. Aiempien tutkimusten (esim. Cahill & Sias 1997) perusteella naisedustajat tarjoavat ja hakevat toisiltaan enemmän emotionaalista tukea kuin miesedustajat.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Puhtaasti laadullista tutkimusta sosiaalisesta tuesta on tehty määrällistä vähemmän (Mikkola 2009, 34), vaikka laadullisessa aineistossa on mahdollista havaita sellaisiakin kulttuurisia näkökulmia, jotka määrällisessä tutkimuksessa jäisivät huomiotta (Tracy 2013, 5). Laadullisilla menetelmillä saatetaan löytää myös sellaisia merkittäviä näkökulmia, joita voidaan tutkia myöhemmin määrällisesti. Sen lisäksi ne auttavat ymmärtämään kulttuuria uudella tavalla ja haastavat aiempia ajattelumalleja. (Tracy 2013, 5) Tämän vuoksi laadullinen menetelmä sopii tähän tutkimukseen erinomaisesti, sillä sosiaalinen tuki kansanedustajien vertaissuhteissa on uusi tutkimuskohde.

Haastattelu on laadullisessa tutkimuksessa hyvin yleisesti käytetty aineistonkeruumenetelmä. Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä toimikin teemahaastattelu. Sen ideana on, että haastattelijalla on valmiina jokin haastattelun näkökulmista, mutta muuten näkökohdat muovautuvat teemoittain jaotellun haastattelun edetessä (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47-48).

Vaikka teemahaastattelu on hyvin käytetty aineistonkeruumenetelmä, se sopi tähän tutkimukseen erityisesti, koska se tarjoaa mahdollisuuden tarkennuksille, lisäkysymyksille ja muulle tiedonhankinnan suuntaamiselle itse vuorovaikutustilanteessa (Hirsjärvi & Hurme 2009, 34; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 205). Kansanedustajille teemahaastattelu on vaivaton tapa hoitaa tutkimukseen osallistuminen tietyn ajan puitteissa, ja he ovat todennäköisesti myös tottuneet haastattelutilanteisiin. Esimerkiksi laajat kirjalliset esseet eivät anna edustajille mahdollisuutta tarkentaviin kysymyksiin ja epämääräisen, osin itsestä riippuvan aikaikkunan vuoksi voisivat jäädä myös kirjoittamatta. Teemahaastattelun valintaa perusteli myös aineiston laatu, joka on haastatellen hankittuna esimerkiksi kirjallista vastausta tasokkaampi.

Haastattelulle ominaista on, että se korostaa yksilön henkilökohtaisia tuntemuksia, ajatuksia ja kokemuksia, joita haastateltava saa kertoa vapaasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 205). Se on tässä tiettyjen yksilöiden vuorovaikutusta tutkivassa tutkimuksessa tärkeää etenkin sen takia, ettei sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa ole aiemmin tutkittu. Edustajien haastattelut tuottavat siis oletettavasti monimuotoisia ja -tahoisia vastauksia, mikä lasketaankin haastattelun eduksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 205; Hirsjärvi & Hurme 2009, 35).

Tutkimusmenetelmän edut ovat tietyllä tapaa sen haasteita: haastattelu on esimerkiksi tutkijalle vaativa menetelmä ja haastateltavalla on kiusaus antaa sosiaalisesti suotuisia vastauksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 206). Kansanedustajan työ on hyvin julkista eivätkä edustajat ole siitä - viime vuosia lukuun ottamatta - puhuneet juurikaan kriittisesti. Siksi houkutus vastata omia kokemuksiaan sievistellen voi olla suuri ja siihen tuli kiinnittää erityistä huomiota. Sosiaalisesti suotuisten vastausten vaaraa pyrittiin pienentämään luomalla luottamus

edustajaan ja tekemällä haastattelutilanteesta välitön esimerkiksi kertomalla tutkimusaineiston käsittelystä vielä haastatteluhetkellä. Tutkimushaastattelu on myös työläs aineistonkeruumenetelmä, koska se on monivaiheinen prosessi haastatteluista sopimisineen, toteutuksineen ja jälkitöineen (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35). Tutkimusmenetelmän rajoituksista huolimatta teemahaastattelu oli tähän tutkimukseen paras vaihtoehto.

Tämän tutkimuksen teemahaastattelu käsitti viisi eri teemaa, jotka on johdettu taustakirjallisuudesta (LIITE 2). Aluksi edustajia pyydettiin kertomaan kansanedustajan työstä, kansanedustajien välisestä vuorovaikutuksesta sekä tilojen vaikutuksesta näihin. Näin paikoin herkkääkin aihetta pystyttiin lähestymään edustajalle tutun kontekstin ja sisällön kautta. Tämän jälkeen edettiin tiedollisen tuen teemaan, jossa keskusteltiin esimerkiksi neuvomisesta. Kolmas käsitelty teema oli emotionaalinen tuki, jossa edustajia pyydettiin kertomaan esimerkiksi tuen ilmaisemisen tavoista ja emotionaalisen tuen vaikutuksista työssä jaksamiseen. Näiden sosiaalisen tuen osa-alueiden kautta päästiin käsittelemään neljättä teemaa, sosiaalista tukea kokonaisuutena. Tällä teemalla pyrittiin löytämään erityisesti esimerkiksi tuen hakemisen ja tarjoamisen paikkoja ja tilanteita. Viides teema käsitteli kansanedustajien välisiä suhteita, kuten niiden laatua ja määrää. Lopuksi edustajia pyydettiin vielä kommentoimaan aihetta vapaasti, mikäli siihen oli halua.

5.3 Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus

Haastateltavat pyrittiin keräämään mahdollisimman monipuolisesti, ja huomioon otettiin kansanedustajuuden kesto, sukupuoli sekä hallitus-oppositio-raja. Tällä pyrittiin varmistamaan aineiston monipuolisuus: esimerkiksi useamman kauden kansanedustajien vastaukset voivat erota ensimmäisen kauden kansanedustajien vastauksista, ovathan tuoreet kansanedustajat kasvaneet erilaiseen ympäristöön. Kulttuuri voi nimittäin näkyä haastateltavien vastauksissa (Ronkainen ym. 2014, 112). Aikaisempi tutkimuskirjallisuus (esim. Cahill & Sias 1997) osoittaa, että sukupuolella on merkitystä esimerkiksi emotionaalisen tuen arvottamisessa, ja siksi myös sukupuolella on haastateltavien valinnassa merkitystä. Tiedollisen tuen, kuten

tiedon jakamisen, takia hallitus-oppositio-raja on merkittävä ja voi vaikuttaa siihen, millaista tietoa kenenkin kanssa jaetaan.

Tutkittavia lähestyttiin sähköpostitse marraskuun 2017 ja helmikuun 2018 välisenä aikana. Haastattelupyyntö (LIITE 1) lähetettiin yhteensä 21 kansanedustajalle sekä kopiona edustajan avustajalle. Yhteensä haastattelupyyntöjä lähetettiin siis 21: kolme kieltäytyi, kuutta ei tavoitettu, kaksi perui haastattelun ja kymmenen kansanedustajaa suostui haastatteluun. Kaikki kieltäytyneet edustajat vetosivat aikapulaan, kiireisiin ja täyteen kalenteriin. Yksi edustaja kieltäytyi haastattelusta avustajan välityksellä, joka totesi, ettei edustaja ole "tarvinnut tai hakenut" toistaiseksi sosiaalista tukea kollegoiltaan.

Tutkimukseen haastateltiin siis kymmenen kansanedustajaa. Haastatelluista viisi oli naisia ja viisi miehiä. Kuusi haastatelluista edusti hallitus- ja neljä oppositiopuolueita. Tarkempia puoluerajoja ei näin pienimuotoisessa tutkimuksessa ole merkityksellistä eritellä, mutta se myös suojelee haastateltujen yksityisyyttä.

Ennen varsinaisia haastatteluja toteutettiin pilottihaastattelu tammikuussa 2018. Pilottihaastattelu tehtiin sellaisen kansanedustajan kanssa, joka ei osallistunut varsinaisiin tutkimushaastatteluihin. Pilottihaastattelu kesti 35 minuuttia ja antoi varmuutta siitä, että luotu teemahaastattelurunko oli toimiva. Pilottihaastattelun perusteella joidenkin kysymysten pohjustusta vielä paranneltiin.

Tutkimushaastattelut toteutettiin helmi-maaliskuussa 2018 ja ne äänitettiin. Haastatteluiden kestot vaihtelivat 26 minuutista 55 minuuttiin. Kokonaisuudessaan haastatteluaineistoa oli lopulta kuusi tuntia ja kolme minuuttia ja keskimääräinen haastattelun pituus oli 36 minuuttia.

Haastattelut olivat ilmapiiriltään välittömiä ja tuottivat rikasta aineistoa. Keskustelut vaikuttivat vapaamuotoisilta ja luottamuksellisilta, ja monet haastateltavista kiittelivät aihevalintaa. Haastateltavat kertoivat avoimesti omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan eivätkä pelänneet kertoa henkilökohtaisia tarinoita, vaikka aihe saattoi olla osalle sensitiivinen.

5.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Kerätty haastatteluaineisto oli tarkoituksenmukaista saattaa kirjalliseen muotoon sen analysoinnin helpottamiseksi. Siksi aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin tekstimuotoon sanatarkasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 222). Litteroitua aineistoa oli kokonaisuudessaan 136 liuskaa (Cambria, pistekoko 12, riviväli 1,5). Tutkimukseen poimitut sitaatit muutettiin yleiskielelle, jotta haastateltavia ei voisi tunnistaa. Tämä tarkoitti esimerkiksi murre sanojen muuttamista yleiskielisiksi sekä muiden mahdollisten tunnistamista helpottavien ilmausten häivyttämistä.

Litteroitu haastatteluaineisto teemoiteltiin. Käytännössä teemoittelulla tarkoitetaan aineiston jaottelua erilaisten aineiston ja teoriataustan perusteella muodostettujen teemojen mukaan (Eskola 2015, 194). Tässä tutkimuksessa se voisi esimerkiksi tarkoittaa tiedollisen tuen teemassa sitä, että litteroidusta haastatteluaineistosta poimitaan tiedolliseen tukeen liittyvät vastaukset ja kommentit - vaikka ne tulisivat esiin esimerkiksi emotionaalisesta tuesta keskustellessa.

Teemoittelemalla on mahdollista selvittää, millaisia teemoja aineistosta löytyy ja millaisia asioita kansanedustajat pitävät merkityksellisinä (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006). Teemoittelu on luonnollinen jatke teemahaastattelulle, sillä kerätyn haastatteluaineiston analysointi teema kerrallaan on helppoa (Eskola & Vastamäki 2015, 43). Tämä vaatii teemoittelua tehdessä kuitenkin valppautta, sillä aineistosta on löydettävä tutkimusongelman kannalta relevantteja teemoja, eikä analyysi saa jäädä vain sitaattilistaukseksi (Eskola & Suoranta 1998).

Litteroitu aineisto luettiin läpi kolme kertaa yläteemojen hahmottamiseksi. Aineisto värikoodattiin haastateltavan mukaan, jotta haastattelut oli mahdollista erottaa toisistaan. Tämän jälkeen haastatteluaineisto pilkottiin omiin teemoihinsa, jotka pohjautuivat haastattelurunkoon.

Analyysi tehtiin kuitenkin aineistolähtöisesti, ja aineisto jäsenyikin viiteen yläteemaan: kansanedustajan työ, kansanedustajien välinen vuorovaikutus, emotionaalinen tuki, tiedollinen tuki ja vertaissuhteet. Kansanedustajan työ -teema piti sisällään epävarmuuden ja sen aiheuttajat, kansanedustajan työn kuvausta sekä kuormittavuuden ja sen aiheuttajat. Teema keskittyi siis kuvaamaan ja antamaan tietoa siitä, millaista kansanedustajan työ on työnä ja miten kansanedustajat sen itse kokevat.

Kansanedustajien välisen vuorovaikutuksen teemassa käsiteltiin eduskuntainstituution ja eduskunnan tilojen merkityksiä edustajien väliselle vuorovaikutukselle sekä kansanedustajien välisen vuorovaikutuksen kuvausta. Teema tarkasteli siis edustajien välistä vuorovaikutusta kokonaisuudessaan sekä piirsi kuvaa siitä, millaisia ulkoisia mahdollisuuksia ja puitteita vuorovaikutukselle ja sitä kautta sosiaalisen tuen syntymiselle on.

Emotionaalisen tuen teemassa puolestaan alateemoiksi jäsenyivät se, kenen kanssa emotionaalista tukea esiintyy, millaisia emotionaalisen tuen asioita muiden edustajien kanssa käsitellään, kielteiset emotionaaliseen tukeen liittyvät tuntemukset, tuen osoittamisen tavat sekä työssä jaksaminen ja terveys. Tämä yläteema kuvasi sitä, millaista edustajien välinen emotionaalinen tuki on. Harvalla edustajalla oli kokemuksia tuloksettomasta emotionaalisen tuen hakemisesta tai sen tarjoamisesta, ja siksi erilaiset kielteiset emotionaaliseen tukeen liittyvät tuntemukset koottiin yhdeksi teemaksi. Lisäksi emotionaalisen tuen merkitys työssä jaksamiseen ja terveyteen koottiin yhdeksi teemaksi, sillä edustajien vastaukset kyseisissä asioissa ristesivät toisiaan vahvasti.

Tiedollisen tuen teema jäsenyi neljään alateemaan: kenen kanssa tietoa jaetaan, missä asioissa neuvotaan, tarpeeton neuvominen sekä neuvojen hyödyllisyys. Teema toi tietoa siitä, millaista tietoa kansanedustajat jakavat toistensa kanssa ja mikä merkitys toisen edustajan asemalla on tiedon jakamisessa. Tarpeettoman neuvomisen kohdalla haastatteluissa käytettiin usein termejä ”yli neuvominen” tai päällepäsmäröinti.

Vertaissuhteiden teema käsitti eduskunnan ilmapiirin, työtovereiden läheisyyden, uuden edustajan tuen sekä vertaistuen merkityksen alateemat. Uuden edustajan tuki oli teema, jota ei ollut alkuperäisessä haastattelurungossa, mutta se nousi etenkin ensimmäisen kauden kansanedustajien puheissa usein esiin ja sitä oli mielekästä kysyä myös pidempään eduskunnassa istuneilta. Työtovereiden läheisyyden teema tarjosi mielenkiintoista tietoa siitä, miten läheisiksi edustajat käsittävät vertaisensa ja kokevatko he, että kaikki muut kansanedustajat ovat heidän työtovereitaan.

Lisäksi edellä mainittuihin teemoihin kuulumattomat huomiot koottiin omaksi irralliseksi osuudekseen. Tähän kokonaisuuteen kuului erilaisia kommentteja esimerkiksi oman aseman muuttumisesta eduskunnassa, kansanedustajien avustajien kokemasta seksuaalisesta häirinnästä sekä sali- ja valiokuntapuheenvuorojen painoarvoista.

5.5 Eettiset kysymykset

Eettisten kysymysten pohdinta on tutkimusta tehdessä tärkeää. Ne kulkevat mukana läpi koko tutkimuksen ja niiden ääreen on hyvä pysähtyä pitkin tutkimuksen tekemistä, jotta tutkimuksesta tulisi mahdollisimman luotettava. Tutkimuseettinen neuvottelukunta jaottelee ihmistieteiden eettiset periaatteet "Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi" -ohjeessaan (2009, 4) kolmen eri alaotsikon alle: tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuoja. Näitä eettisiä periaatteita on noudatettu myös tässä tutkimuksessa.

Tutkittavan itsemääräämisoikeuteen kuuluu osallistumisen vapaaehtoisuus ja riittävä tiedonsaanti tutkimukseen osallistumisesta (TENK 2009, 4). Kansanedustajille tarjottiin mahdollisuutta toteuttaa haastattelu heille sopivaan aikaan heille sopivassa paikassa, mutta en lähtenyt vastahankaan, kun jotkut tutkimukseen pyydetyt edustajat ilmoittivat aikataulujen sopimattomuudesta. Jokaiselle kansanedustajalle lähetettiin samanlainen sähköposti (LIITE 1), joka sisälsi samat tiedot tutkimuksen

toteuttamisesta. Sähköpostissa kerrottiin suositellut (TENK 2009, 6) asiat: tutkijan yhteystiedot, tutkimuksen aihe, konkreettinen aineistonkeruutapa ja siihen pyydetty aika, kerättävän aineiston käyttötarkoitus, säilytys ja jatkokäyttö sekä osallistumisen vapaaehtoisuus. Näin taattiin se, että jokainen edustaja on informoitu samalla tavalla, vaikka osasta kansanedustajista sähköposti tuntui viralliselta. Sähköpostissa olleet tiedot tutkimuksesta käytiin kunkin edustajan kanssa vielä suullisesti läpi ennen haastattelua.

Tärkeää on välttää myös haastateltaville syntyviä henkisiä haittoja eli kohdella tutkittavia arvostaen ja kunnioittaen sekä kirjoittaa myös heistä niin (TENK 2009, 7). Kansanedustajan työssä esiintyvä epävarmuus ja kuormitus ovat asioita, jotka saattavat nostaa joillekin edustajille pintaan hyvin herkkiä ja henkilökohtaisia tunteita, ja siksi haastattelun tarkoitus oli tärkeää saattaa kaikille tarpeeksi hyvin tietoon. Oli äärimmäisen tärkeää suhtautua haastateltaviin edustajiin kunnioittavasti, sillä he antoivat arvokasta aikaansa tutkimukselle ja kertoivat arkaluonteisista asioista.

Erityisen tärkeää tässä tutkimuksessa oli luottamuksellisuuden säilyminen. Työskentelin keväästä 2015 aina vuoden 2017 loppuun saakka kansanedustajan avustajana vihreässä eduskuntaryhmässä, ja muutamaa kuukautta ennen tutkimuksen aloittamista esihenkilöni nousi puolueen puheenjohtajaksi, mikä teki hänestä - ja sitä kautta osittain myös minusta - kiinnostavan henkilön ja päivänpolitiikan sisäpiiriläisen. Jouduin siksi kiinnittämään erityistä huomiota siihen, miten voitan haastateltavien kansanedustajien luottamuksen puolelleni. Epävarmuus ja kuormitus valtakunnallisella aitiopaikalla tapahtuvassa työssä ei lähtökohtaisesti ole helppo aihe puhua tuntemattomalle henkilölle. Omalla kohdallani jouduin lisäksi pohtimaan paljon sitä, miten kansanedustajat saadaan luottamaan, etten käytä haastatteluissa esiin nousseita asioita millään tavalla palkkatyössäni.

Tutkimushaastatteluiden tekemisen aikana siirryin kuitenkin uusiin työtehtäviin eduskunnan ja päivänpolitiikan ulkopuolelle, mikä oli eettisten kysymysten kannalta hyvä ratkaisu. Se etäännytti henkilökohtaista suhdettani kansanedustajiin ja osaltaan

saattoi kasvattaa erityisesti hallituspuolueita edustavien haastateltavien luottamusta puolueettomuuteeni.

Hyvin tärkeää oli myös häivyttää edustajien henkilöllisyydet tutkimusaineistosta mahdollisimman huolellisesti, jottei heitä voisi yksilöidä vastauksista, kommenteista ja tutkimuksessa käytetyistä sitaateista. Tätä edellyttää myös Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK 2009, 8-11). Jouduin itse myös kiinnittämään erityistä huomiota siihen, etteivät tuntemani eduskunnassa työskentelevät henkilöt arvaa tai näe sitä, ketä tapaan haastattelun merkeissä. En siis esimerkiksi sopinut muita tapaamisia eduskuntaan haastattelutapaamisten yhteyteen. Lisäksi pidäytyin vahvasti vastaamasta kaikenlaisiin kysymyksiin aineistonkeruustani, vaikka aiheesta kuultuaan moni kysyi ensimmäisenä, ketä haastattelen.

6 TULOKSET

6.1 Kansanedustajan työn kuormittavuus

Tässä alaluvussa käsitellään kansanedustajan työn luonnetta ja sen kuormittavuutta, työn kuormittavuustekijöitä, epävarmuutta kansanedustajan työssä sekä uuden kansanedustajan tarvitsemaa tukea ja toisten edustajien tuntemisen vaikutusta eduskunnan ilmapiiriin.

Kansanedustajat kokevat työnsä kuormittavuuden suurena. Edustajat kuvaavat työtään antoisaksi, mutta kiireiseksi, eikä kansanedustajan työ ole immuuni nykyisen työelämän pirstaileiselle luonteelle. Tämä aiheuttaa kuormittavuutta, mutta erityisen piirteen kansanedustajuuden kuormittavuudelle luo julkisuuden tuoma paine. Julkisuus aiheuttaa myös epävarmuutta, mutta epävarmuus edustajan työssä karisee kokemuksen myötä.

Uusi kansanedustaja tarvitseekin edustajien mukaan erityistä tukea, jonka organisointiin toivotaan parannusta. Myös sillä, kuinka paljon ja hyvin tuntee muita kansanedustajia, on edustajien mukaan vaikutusta eduskunnan ilmapiiriin.

Kansanedustajan työn kuvaus

Kansanedustajat kuvaavat työtään usein sanoilla *vaativa, mielenkiintoinen, monipuolinen, täysipäiväinen, intensiivinen, vaihteleva, hektinen, vuorovaikutteinen ja kiireinen*. Työtä pidetään samaan aikaan hyvin kiinnostavana ja innostavana, mutta

myös rajuna ja raskaana, paikoin yksinäisenäkin. Työtä verrataan yksityisyrittäjän työhön: kellään muulla edustajalla ei ole samanlaista aikataulua päivän aikana, ihmiset vaihtuvat useaan kertaan päivän mittaan, työliställeen pitää keksiä asioita itse, asioita pitää oppia kantapään kautta ja epävarmuus työssä vaivaa.

Erityisesti kansanedustajuutta kuvaa edustajien käsitysten mukaan oman työn muokkaaminen näköisekseen. Edustaja pystyy itse valitsemaan asiat, joihin haluaa työssään paneutua ja joita edistää. Joidenkin edustajien mielestä politiikka on identiteettikysymys ja elämäntapa, ja toiset pyrkivät pitämään yksityiselämänsä erillään työnteosta, kuten seuraava esimerkki osoittaa.

“Varmaan niin, että jos on 200 edustajaa, niin on 200 tekijääkin. Hirveän eri lailla ihmiset sen tehtävän mieltävät. -- Sitten työtavat, mitä kukakin priorisoi, mitä pitää tärkeänä - siinä on todella iso vaihtelevuus. -- Sehän on parasta kansanedustajan työssä, että näkökulmaa voi vaihtaa. Jos kiinnostut kansainvälisistä asioista, niihin pystyy kyllä käyttämään neljä vuotta ja olemaan suurinpiirtein maailmalla koko ajan tekemässä sellaista työtä.”

Edustaja 8 (mies, hallituspuolue)

Kansanedustajuus ei ole varsinaisesti työ, vaan luottamustehtävä, mikä näkyy myös kansanedustajien käsityksissä omasta työstään. Moni kuvaa, miten henkinen taakka ja paine lipuvat työpaikalta helposti vapaa-ajalle. Vastuu tehtävistä päätöksistä ja omien äänestäjien luottamuksen ansaitseminen painavat myös eduskuntatalon ulkopuolella. Myös julkisen tehtävän luonne ja poliittinen valtakamppailu tuovat painetta vapaa-ajalle.

Kansanedustajien kertomuksissa omasta työstään näkyy myös nykyajan asiantuntijatyölle ominaisia piirteitä: työ on pätkittäistä ja pirstaleista ja koostuu monesta pienestä palasesta.

“Päivähän koostuu kauhean monesta eri asiasta. Se on aika pätkittäistä, tuntuu arjessa, että harvassa on ne päivät, jolloin voisi keskittyä vain yhteen asiaan. Siinä siirrytään helposti aiheesta toiseen ja se vaatii vähän ponnistelua, että sellainen pitkä kaari omassa mielessä säilyisi.”

Edustaja 4 (mies, oppositiopuolue)

Asioita edistetään eri aikajäniteillä ja omat ajatuksensa täytyy pystyä asettamaan erilaisille taajuuksille monta kertaa päivässä. Toisaalta kansanedustajat ovat kaiken tiedon äärellä, ja useampi edustaja mainitsee, miten kansanedustajan asemassa voitavata ketä tahansa huippuasiantuntijaa niin halutessaan.

Kuormittavuus kansanedustajan työssä

Kansanedustajat kertovat työnsä olevan kuormittavaa. Toisille se on sitä edelleen, toiset ovat vuosien saatossa kehittäneet kuormittavuuden hallitsemiseen omia keinojaan. Joku tunnistaa kuormittavuuden, muttei pidä sitä piirteenä, johon pitäisi erikseen puuttua.

Kuormittavuuden syiksi nousevat julkisuus, työn nopea tempo ja jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö, työn ja vapaa-ajan erottaminen, itsenäisyys, tarve olla jatkuvasti tavoitettavissa, ajanhallinnan haastavuus, asiasisältöjen hallitseminen ja valtakamppailu. Monet edustajat kertovat myös kokevansa syyllisyyttä ja riittämättömyyttä: kun he ovat kotona, pitäisi olla jossain muualla, ja kun he ovat jossain muualla, pitäisi olla kotona. Erityisen kuormittavaksi ajanjaksoksi kansanedustajat mainitsevat uutena edustajana aloittamisen.

Julkisuus ja tunnettuus on luonnollisesti kansanedustajan työssä tekijä, joka on mukana työn ulkopuolellakin. Edustajat kertovat median tarkkailevan heitä jatkuvasti, mikä osaltaan lisää työn aiheuttamaa kuormitusta ja stressiä. Toisaalta edustajilla on tarve olla esillä, jotta he voivat edistää itselleen tärkeitä asioita. Tasapainon löytäminen julkisuuden suhteen tuokin haastavuutta kansanedustajan työhön.

Kuten mikä tahansa asiantuntijatyö, ei kansanedustajuuskaan ole immuuni työelämän kiihtyvälle tahdille tai työn liukumiselle vapaa-ajalle, mikä ilmeneekin seuraavasta esimerkistä.

“Se on kuormittavaa johtuen siitä temposta, johtuen siitä, että on hyvin vaikea erottaa vapaa-aikaa ja työaikaa. Pitää olla kartalla, tietää, mitä tapahtuu. Jos et lue uutisia myös viikonloppuisin, tämä [työ] on vaikeaa. Ei ole olemassa sitä, että menee työpaikalta ja sulkee oven, niin on vapaalla, vaan [työ] on koko ajan mukana.”

Edustaja 1 (mies, oppositiopuolue)

Kansanedustajien mukaan ajatukset harhailevat helposti työasioihin vapaa-ajallakin, mistä kärsivät erityisesti läheiset. Kansanedustaja ei voi todeta missään vaiheessa, että kaikki työt ovat valmiit, ja siksi ajanhallinta ja työnteon säännöstely voi olla vaikeaa. Yhteiskunnan merkittävät tapahtumat tai julkinen keskustelu eivät rajoitu arkisiin virka-aikaan, mikä lisää kuormittavuutta. Toisaalta edustajat kertovat, että paine olla jatkuvasti tavoitettavissa kuormittaa, sillä kenellekään ei halua tuottaa pettymystä sillä, ettei vastaa esimerkiksi tulleisiin Facebook-viesteihin.

Vaikka jokaisella kansanedustajalla on samankaltaisia tehtäviä, kuten valiokuntatyö, rytmittämässä arkea, jokainen edustaja joutuu silti rakentamaan työnkuvansa itse. Se, että kaikki päätäntävalta on itsellä, voi tuoda lisäkuormaa työntekoon.

“Siinä mielessä vähän yksin, että sinua ei ohjata. -- Onhan päivittäiset rutiinit, mutta päätät kuitenkin, että miten viet jotain asiaa eteenpäin, -- mihin paikkoihin menet, mihin paikkoihin osallistut, mitkä asiat sinulla nousee esille, kenen kanssa ryhdyt tekemään jotain.”

Edustaja 2 (nainen, oppositiopuolue)

Politiikka on kansanedustajien näkemyksen mukaan peliä, johon ei ole varsinaista sääntökirjaa, vaan ratkaisuja joutuu tekemään itsenäisesti. Samaan aikaan jokainen on kuitenkin vastuussa omalle eduskuntaryhmälleen, ja tasapaino omien ja yhteisten avausten kesken vaatii ponnistelua.

Erityisesti ensimmäisen kauden kansanedustajat nostivat esille uuden edustajan haasteet asioiden priorisoinnissa. Kansanedustajaksi pääsemistä kuvataan koko elämän mullistavaksi tapahtumaksi, ja moni uusi kansanedustaja kertoo paineesta vastata myöntävästi kaikkiin tulleisiin kutsuihin ja tarttua jokaiseen vastaantulevaan ongelma-kohtaan. Kukaan ei ole kertomassa uudelle kansanedustajalle, mitkä asiat ovat tärkeitä ja mihin keskittyä.

“Silloin kun tuli kansanedustajaksi, oli tietysti ensimmäisenä todella innoissaan, että on ylipäättään päässyt tällaiseen kansanvallan instituutioon ja selvinnyt vaaleista eteenpäin. Kaikki oli jotenkin niin innostavaa, hienoa ja mahtavaa, että silloin kyllä varmasti nukkui liian vähän ja teki vähän vääriä asioita eikä käyttänyt aikaansa järkevästi, mutta uskon, että siihen on tässä harjaantunut.”

Edustaja 5 (nainen, hallituspuolue)

Kuormittavuuden helpottamiseen kansanedustajilla on moninaisia keinoja. Eduskunnassa tärkeäksi nousee muiden kansanedustajien ja muun työyhteisön antama sosiaalinen tuki - kuunteluapu ja yhteinen ymmärrys siitä, miten kuormittavaa kansanedustajan työ on. Sosiaalista tukea antavat niin muut kansanedustajat kuin esimerkiksi avustajat. Avustajat ovat myös merkittävässä roolissa työn jakamisen kannalta, sillä useat edustajat delegoivat esimerkiksi sähköposteihin vastaamista avustajille ja korostavat edustaja-avustaja-yhteistyön toimivuutta.

Työn muodon ja merkityksen kirkastaminen itselle esimerkiksi priorisoimalla on edustajille tärkeää. Se on vaatinut opettelua, mutta onnistuessaan auttaa hallitsemaan kuormittavuuden tunnetta. Eräs edustaja kertoo ajattelevansa kansanedustajan työtä sesonkiluonteisena: on kausia, jolloin tehdään paljon töitä, ja sitten on taas hiljaisempaa.

“Pitää ajatella sitä vähän niin kuin etappeina. Jos sitä ajattelisi putkena, että menen tästä ikuisesti seitsemän päivää viikossa, niin sellaista ei jaksaisi kukaan. Mutta jos ajattelee, että tässä on kaksi viikkoa, että mennään tiukasti ja sitten on taas vähän vapaata, niin se on todella tärkeä hallinnan väline ainakin minulle itselleni.”

Edustaja 8 (mies, hallituspuolue)

Myös ajatus siitä, ettei kukaan ole korvaamaton ja että päätöksentekijän rooli on vain yksi rooli elämässä, helpottavat edustajien kokemaa kuormitusta. Kansanedustajuus vaatii edustajien mukaan aktiivista irrottautumista työstä vapaa-ajalle. Osa kertoo pyrkivänsä erottamaan työn ja vapaa-ajan selvästi toisistaan eikä esimerkiksi puhu töistään kotona.

Yksittäisinä keinoina kuormittavuuden helpottamiselle mainitaan muun muassa meditointi, liikunta, omat harrastukset, perhe ja ystävät sekä se, ettei mieti liikaa, mitä muut ajattelevat.

Epävarmuus kansanedustajan työssä

Kansanedustajat myöntävät kokevansa epävarmuutta omassa työssään. Epävarmuus vaikuttaa karisevan kokemuksen myötä, mutta tietyissä tilanteissa se nostaa konkareillakin päätään. Epävarmuutta aiheuttavat omat avaukset, uuden opettelu, julkisuus ja sosiaalinen media, asiaosaaminen, omantunnon kysymykset ja jännitteiset tilanteet.

Omat avaukset aiheuttavat kahdenlaista epävarmuutta. Toisaalta edustajat kokevat epävarmuutta sen suhteen, että omat - paikoin rohkeatkin - avaukset nähdään puolueen kannanottoina. Edustajat pelkäävät, että muut puolueen edustajat joutuvat kärsimään ja selittelemään yhden edustajan sanomisia. Toisaalta edustajat pelkäävät joutuvansa sosiaalisen median kuohunnan kohteeksi, jos sanovat jotain, mistä joku voi loukkaantua.

Julkisuus on kansanedustajille työkalu, jolla he pyrkivät luomaan omilla ulostuloillaan keskustelua. Omasta avauksesta syntyvää keskustelua tervehditään ilolla, mutta samalla jännitetään sitä, millaista palautetta siitä lopulta saa. Toisaalta pelätään myös julkisuuden vaikutusta omaan lähipiiriin, joka ei ole valinnut asemaansa julkisuuden valokeilan laitamilla.

Uuden opettelu etenkin kansanedustajuuden alkuvaiheessa aiheuttaa kansanedustajille epävarmuutta. Spontaanit puhetilaisuudet voivat olla aluksi oman epämukavuusalueen ulkopuolella, mutta usea edustaja kertoo varmuuden kehittyvän ja epävarmuuden karisevan melko nopeasti. Toisaalta epävarmuuden kokeminen asiasisältöjen hallitsemisesta on tuttua edelleen niin kokeneille kuin tuoreemmillekin kansanedustajille, kuten seuraava esimerkki osoittaa.

“Jatkuvastihan on sellaista epävarmuutta, että osaanko nyt juuri tämän tilanteen vaatimat faktat riittävällä tavalla. Niitä aihepiirejä, joista pitäisi olla jotenkuten selvillä olennaisimmista asioista, on hirveän paljon. Vaikka itse kukainen tietäisi, että kukaan ei voi olla kaikessa juurta jaksain asiantuntija, niin kansalaiskohtaamisissa tulee kuitenkin koko ajan sellaista, johon en ole yrittänytkaan kunnolla paneutua.”

Edustaja 6 (nainen, oppositiopuolue)

Vaikeat tilanteet, kuten isot omantunnon kysymykset ja jännitteiset tilanteet, aiheuttavat epävarmuutta kokeneillekin edustajille. Omantunnon kysymyksissä joutuu punnitsemaan sitä, ketä lopulta edustaa, eikä jännitteisissä tilanteissa ole aina välttämättä helppoa avata suutaan, vaikka takana olisi useita vuosia kansanedustajuutta. Toisaalta myös jännitteisyys julkisen ja yksityisen roolin välillä aiheuttaa epävarmuutta edustajille.

Paitsi että kokemus vie epävarmuutta pois, on kansanedustajilla muitakin keinoja pyrkiä lieventämään epävarmuutta. Tällaisiksi keinoiksi mainitaan esimerkiksi riittävä uni ja nukkuminen, oman rajallisuutensa ja tietämättömyytensä hyväksyminen sekä kansalaisten puhuminen omalle puolelleen omantunnon kysymyksissä.

Eduskunnan ilmapiiri

Edustajien mielestä sillä, kuinka paljon ja hyvin tuntee muita edustajia, on vaikutusta eduskunnan ilmapiiriin. Monet nostavat esiin ilkeämielisen, seksistisenkin puheen ja politiikan kiristyneen ilmapiirin ahdistavaksi ja haitalliseksi myös eduskunnan ilmapiirille. Lisäksi työn hektisyyden koetaan nakertaneen eduskunnan rakenteita niin, ettei yhdessäolo ole enää läsnä. Poliitiikan julkisen ja yksityisen puolen koetaan samalla tulleen näkyvämmäksi ja räikeämmäksi.

“Tässä talossahan on osittain se julkinen puoli, jossa on aina joku annos teatteria. Ihminen, jonka kanssa on yksilönä oikein hyvissä väleissä, niin sen kanssa saattaa käydä kipakkaakin suukopua jostain poliittisen päätöksenteon kysymyksestä salissa.”

Edustaja 6 (nainen, oppositiopuolue)

Eduskunnan kiristyneeseen ilmapiiriin vaikuttaa kansanedustajien mielestä edustajien määrästä johtuva anonyymiys: kaikkiin muihin ei millään ennätä tutustua ja osa muista kansanedustajista jää täysin tuntemattomiksi. Tällöin on helpompi olla teräväkielisempi ja kynnyksensä sanoa ikäviä asioita madaltuu. Edustaja kertovatkin, että jotkut käyttävät tätä poliittisen pelin välineenä. Ministeri saattaa siis kutsua oppositioedustajan lounaalle kanssaan vain tullakseen tutuiksi. Sen jälkeen kynnyksensä moittia toista kasvaa, kun toinen ei ole vain tuntematon kansanedustaja täysistuntosalin toisella laidalla.

Eduskunnan yhteishenkeä pidetään tärkeänä ja edustajia yleisesti sosiaalisina. Ilmapiirin kohottajina pidetään valiokuntamatkoja sekä vapaamuotoista yhdessäoleamista. Valiokuntamatkojen vähentämistä pidetään valitettavana, sillä vaikka monilla edustajilla olisi halua yhteiseen vapaamuotoiseen illanviettoon, kansanedustajan elämän realiteetit usein estävät sen. Siksi valiokuntamatkat yhdistävät edustajien mielestä paitsi työn myös tietynlaisen "pakotetun vapaa-ajan yhdessäolon" viemällä edustajat pois tutuista ympyröistä.

Uuden kansanedustajan tuki

Kansanedustajien puheissa nousee toistuvasti esiin uuden edustajan tarve erityiselle tuelle. Vaikka eduskunta järjestää uusille kansanedustajille koulutuksia eduskunnan virallisista toimintatavoista, hiljainen tieto siitä, millaista on olla kansanedustaja, jää edustajien mielestä liian usein pimentoon. Erityisesti haasteita tuo se, että eduskunta ja päätöksentekoprosessit eivät pysähdy, vaikka uusi edustaja ei pääsisikään mukaan liikkuvaan junaan tarpeeksi nopeasti.

Uutena edustajan koetaan kansanedustajien mukaan univaikeuksia, stressiä ja loppuunpalamista. Jotkut puhuvat jopa "ensimmäisen kauden kansanedustajan syndroomasta", jossa ei osata priorisoida ja järjestää omaa työtään tarpeeksi hyvin. Mikäli vastavalitulla kansanedustajalla on ennestään taustaa eduskunnasta esimerkiksi kansanedustajan avustajana, oireita kuvataan olevan vähemmän.

“Alkuvaiheessa, kun asiaa on niin paljon, eikä ole esimiestä, joka kertoisi, mitä pitää tehdä, niin se kuormitus tulee myös suurelta osin siitä, että käyttää energiaa väärin asioihin ja liian paljon. Se helpottuu koko ajan.”

Edustaja 1 (mies, oppositiopuolue)

Eduskuntaan tarvittaisiin kansanedustajien mielestä kunnollinen mentorointijärjestelmä, jossa joko pidempään eduskunnassa istuneet kansanedustajat tai henkilökunnasta valitut henkilöt kertovat tuoreemmille edustajille molempia kunnioittavassa ilmapiirissä, mitä kansanedustajan työ todellisuudessa on. Jotkut edustajat kertovat mentoroivansa kokemattomampia edustajia jo nyt omasta aloitteestaan. Mentorointia ehdotetaan yli puoluerajojen, mutta myös eduskuntaryhmien sisällä. Mentorointitoiminnan järjestäminen sidottaisiin jopa yhdeksi eduskuntaryhmän rahallisen tuen perusteeksi.

6.2 Kansanedustajien vertaistuki ja vuorovaikutussuhteet

Tässä alaluvussa kuvataan, millaisia kansanedustajien väliset suhteet ovat, mikä merkitys edustajien välisellä vertaistuellalla on ja millainen vaikutus eduskunnalla on edustajien vertais- ja vuorovaikutussuhteisiin.

Edustajat ovat harmissaan vähäisestä vapaamuotoisesta vuorovaikutuksesta, joka on vähentynyt vuosien saatossa. Kanssakäyminen on pitkälti asiapitoista, ja omalla valiokunnalla on tässä tärkeä rooli. Eduskunnan toivotaan luovan enemmän puitteita edustajien vapaamuotoiselle vuorovaikutukselle, mutta toisaalta edustajat ymmärtävät, että eduskunnan instituutiona on haastavaa vastata yleiseen työelämän kiireisyyteen. Sen sijaan eduskunnan tiloja edustajat pitävät pääsääntöisesti hyvinä, vaikka eduskunnan lisärakennuksen Pikkuparlamentin rakentaminen onkin hajauttanut edustajien ajanviettopaikkoja.

Kansanedustajien välinen vertaistuki on edustajille hyvin tärkeää ja sen koetaan tukevan eri tavalla kuin esimerkiksi puolison tuki. Tukea saadaan työystäviltä, joita edustajilla on kollegoidensa joukosta vähiten. Työtuttuja edustajilla on eniten, ja osa edustajista kertoo, ettei laske puolta muista kansanedustajista edes työtuttuihin.

Eduskuntainstituution merkitys kansanedustajien väliselle vuorovaikutukselle

Kansanedustajien itsensä mielestä eduskunta voisi luoda enemmän puitteita edustajien vapaamuotoiselle kanssakäymiselle. Toisaalta he näkevät myös, että työelämän kiireisyys ei riipu eduskunnasta, vaan on kansanedustajista itsestään kiinni, löytävätkö he aikaa myös vapaa-ajan vietolle muiden edustajien kanssa. Myös politiikan luonteen ja poliittisen pelin koetaan olevan sellainen merkittävä piirre, jolla on vaikutusta kansanedustajien vuorovaikutukseen ja jota eduskunta ei kansanedustajien työstä voi poistaa.

Eduskunta järjestää jo nyt erilaisia kansanedustajia kokoavia tilaisuuksia, kuten liikunta-aamupäiviä ja joulukahveja. Edustajat kokevat kuitenkin, että nämä palvelevat enemmän eduskunnan henkilökuntaa, ja kaipaisivat rinnalle erilaista virkistystoimintaa kuten muillakin työpaikoilla. Kiire on myös syy, miksi esimerkiksi liikunta-aamupäiviin ei osallistuta. Eduskunnan pysyvien liikuntapalveluiden ja erilaisten kerhojen ja verkostojen koetaan kuitenkin palvelevan kansanedustajiakin.

Eduskunta voisi kansanedustajien mielestä vähentää etenkin valiokuntakeskustelujen virallisuutta ja etsiä uusia tapoja valiokuntatyön kehittämiseen, kuten seuraava edustaja toteaa.

“Toisaalta, että työasioita avattaisiin jotenkin poikki valiokuntien työpajoissa, -piireissä ja seminaareissa. -- Näiden asioiden käsittelyä vähän yrittäisi vapauttaa tai pohtia, niin sillä olisi tietojen käsittelyn kannalta hyvä vaikutus.”

Edustaja 4 (mies, oppositiopuolue)

Tarpeettoman virallisuuden vähentämisen toivottaisiin luovan enemmän vuoropuhelua ja parantavan päätettävistä asioista käytävää keskustelua. Edustajilla on omien käsitystensä mukaan voimakas tahto olla enemmän tekemisissä ja tutustua paremmin, sillä sitä myötä luottamus kasvaa ja työn laatu paranee. Epävirallisuuden koetaan lähentävän kansanedustajia etenkin valiokuntamatkoilla, joissa edustajat ovat yhdessä uudessa ympäristössä. Myös esimerkiksi retkelle ja nuotiotulien ääreen lähteminen nostetaan mahdolliseksi ratkaisuksi.

Eduskunnan tilojen merkitys kansanedustajien väliselle vuorovaikutukselle

Ajatellen kohtaamista ja edustajien välistä vuorovaikutusta kansanedustajat pitävät eduskunnan tiloja pääsääntöisesti hyvinä. Eduskunnan lisärakennuksen Pikkuparlamentin rakentamisen koetaan vieneen kansanedustajia erilleen toisistaan, mutta erityistä kiitosta saa eduskunnan kahvila, tuttavallisemmin kuppila. Se koetaan paikkana, jossa on muuta eduskuntaa matalampi kynnyksellä mennä tutustumaan muihin kansanedustajiin ja luoda uusia suhteita.

Tärkeimpiä kohtaamispaikkoja kuppilan lisäksi kansanedustajille ovat eduskunnan liikuntatilat. Tästä huolimatta osa edustajista kokee, ettei eduskunta tarjoa luonnollisia, kahvihuoneen kaltaisia kohtaamispaikkoja, joissa edustajat voisivat ohimennen tavata ja vaihtaa muutaman sanan. Myös eduskunnan peruskorjauksen aikaiset väistötilat ovat osaltaan vähentäneet kansanedustajien välistä vuorovaikutusta, ja vaikka väistötilat olivat käytössä vain kaksi ja puoli vuotta, näkyy niiden vaikutus edelleen: aiempi yhteisöllisyys ja luottamus edustajien välillä ei ole edustajien itsensä mukaan enää niin vahvaa kuin se ennen peruskorjausta oli.

Osa edustajista kokee, että kansanedustajien välinen vuorovaikutus on arvokkaampaa, kun se tapahtuu eduskunnan ulkopuolella. Tähän esimerkiksi valiokuntamatkat ja yksittäisten edustajien järjestämät illanistujaiset tarjoavat paikkoja, joissa kansanedustajat voivat vapaamuotoisemmin olla keskenään. Ajatusten törmäyttämiseksi ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi ehdotetaan myös esimerkiksi eduskuntaryhmien omia avokonttoreita, joissa työtä tehtäisiin yhdessä.

Kansanedustajien välisen vuorovaikutuksen kuvaus

Kansanedustajat toteavat välillään olevan vuorovaikutuksen olevan pääasiassa asiapitoista ja harmittelevat vapaamuotoisen kanssakäymisen vähyyttä. Tärkeä paikka vuorovaikutukselle on oma valiokunta, joskin kansanedustajat haluaisivat olla toistensa kanssa enemmänkin tekemisissä. Erityisesti edustajien puheissa nousee

esiin poliittisen ilmapiirin ja kulttuurin muutos, eivätkä edustajat näe vastakkainasettelua itselleen luonnollisena.

Kansanedustajien käsitysten mukaan vapaamuotoinen vuorovaikutus ja kanssakäyminen on vähentynyt vuosien varrella. Yhdeksi syyksi kerrotaan eduskunnan muuttunut työskentelyjärjestys: nykyisin täysistuntojen äänestykset kerätään istuntojen alkuun, kun aiemmin edustajat joutuivat odottamaan äänestystä eduskunnan kahvilassa, mitä seuraava esimerkki kuvaakin.

“Me ei istuta öitä ja me ei istuta iltoja -- niin tietenkin se on vienyt pois sen, että ennen kun meillä voi olla koko se viimeinen kuukausi ennen joulua, puolitoistakin, niin ettei tiennyt, koska istunto lakkaa ja lopettaa. Sitten tavallaan illalla ei jaksakaan enää muuta tehdä kuin istua ja odottaa vaan. Sitten ihmiset istui kahvilassa ja kuppilassa ja keskusteli enemmän myös sellaisten kansanedustajien kanssa, joiden kanssa ei olisi keskustellut muuten. -- Nyt ei ole sellaista. Hyvin vähän on sellaista aikaa, että ihmiset jäävät odottamaan eduskuntaan, että joku päättyy tai tuleekohan äänestys. Me tiedetään, että äänestykset kerätään seuraavaan päivään.”

Edustaja 2 (nainen, oppositiopuolue)

Edustajat pitävät tällaista vapaamuotoisen kuppilakeskustelun, “porinapiirien”, vähenemistä harmillisena, mutta ovat samaan aikaan tyytyväisiä tehokkaampaan ajankäyttöön ja ennakointiin. Kosteiden illanviettojen kerrotaan myös vähentyneen ja liikunnan ja perheen tulleen alkoholin tilalle, mitä ei pidetä huonona asiana. Paluuta vanhaan ei siis kaivata, mutta toive mahdollisuuksista epävirallisiin keskusteluihin ja ajanviettoon on silti vahva.

Vapaamuotoisen kanssakäymisen lisääntymisen uskottaisiin myös vähentävän kiivasta, henkilöön menevää väärinymmärtämistä sekä lisäävän aitoa vuoropuhelua ja parantavan päätöksenteon laatua. Kansanedustajat eivät koe koventunutta ilmapiiriä ja keskustelukulttuuria omakseen, vaan haluavat luoda kompromisseja ja lieventää vastakkainasettelua. Keinotekoisesta vastakkainasettelun hakeminen aiheuttaa joillekin edustajille stressiä.

Kansanedustajat kertovat valiokunnan olevan yksi tärkeimmistä vuorovaikutuksen paikoista. Saman valiokunnan edustajien kanssa tavataan kokouksissa useamman kerran viikossa, käsitellään valiokunnan asioita täysistunnoissa ja käydään julkista

keskustelua saman aihepiirin asioista. Toisaalta vuorovaikutus valiokunnissa tapahtuu ennen ja jälkeen kokousten - itse kokouksia ja vuorovaikutusta niissä pidetään formaalina.

Toisaalta kaikkien edustajien kanssa ei edes haluta olla tekemisissä ja kaikkien kansanedustajien kanssa ei välttämättä ole minkäänlaista kontaktia. Puolestaan taas vahvoja siteitä voi syntyä yli puoluerajojenkin ja osa edustajista tuntee toisensa jo pidemmän ajan takaa.

Kansanedustajien kuvaus työtovereiden läheisyydestä

Kansanedustajille ei tuota kovin suurta vaikeutta arvioida sitä, kuinka paljon he laskevat muita edustajia työystäviin, -kavereihin ja -tuttuihin. Työystäviä on selvästi vähiten, työtuttuja taas eniten. Toisaalta moni kokee, etteivät kaikki edustajat ole edes työtuttuja, vaan ainoastaan samassa paikassa töissä.

Työystäviä ei koeta olevan kovin paljon, mutta määrä vaihtelee paljon kansanedustajittain: osa kokee olevansa sellaisia, jotka ystäväytyvät helposti. Työystävien määrän koetaan myös kasvavan kansanedustajakokemuksen myötä. Raja työystävien ja työkavereiden välillä tuntuu monesta liukuvalta ja vaihtelevan tilanteittain, sillä esimerkiksi yhteinen työmatka saattaa lähentää paljon ja nopeastikin. Eduskunnan tietty kollegiaalisuus näkyy myös siinä, että esimerkiksi yhdessä saunominen saattaa luoda tilanteen, jossa tuntemattomammalle edustajalle avaudutaan tavallista enemmän. Osa edustajista myös tietoisesti yrittää puhua ja tutustua mahdollisimman monen kanssa.

Toisaalta politiikan peli saattaa tiputtaa jotain työystäviä työkavereiksi tai -tutuiksi, kun selviääkin, ettei toinen edustaja ole ollut ystävydessään vilpittön.

Työkaveruuden ja työtuttuuden rajaa taas selitetään sillä, ettei osaa muista edustajista yksinkertaisesti kohtaa omassa kiireisessä työssään neljän vuoden aikana juurikaan. Edustajat eivät siis päättä, etteivät halua tutustua toiseen edustajaan - luonnollisia paikkoja tutustua ei vain ole sattunut kohdalle.

Työystäviä kansanedustajilla on selvästi vähiten, vaikka määrä vaihtelee merkittävästi. Eräällä edustajalla on vain yksi työystävä, kun taas toisella heitä on jopa 50 kappaletta. Yleisesti määrä vaihtelee noin kymmenen tuntumassa. Työkavereita kuvaillaan olevan muutamista kymmenistä noin sataan, vaikka parhaimmillaan luku on jopa noin 140 kappaletta. Monet kokevat, että he voivat puhua oman elämänsä arkipäiväisistä asioista noin puolelle kansanedustajista. Työtuttuja taas kerrotaan olevan merkittävästi eniten, jopa 170 kappaletta. Määrä vaihtelee noin 25 hengestä alkaen, mutta ero työtutun ja samalla työpaikalla töissä olevan edustajan välillä on monelle hatara. Muutama edustaja mainitsee, että noin puolet kansanedustajista on heille täysin tuntemattomia ja että heillä on vaikeuksia muistaa edes näiden nimiä.

Vertaistuen merkitys kansanedustajille

Kansanedustajat kokevat, että kollegoiden vertaistuki on hyvin tärkeää ja että se on erilaista kuin esimerkiksi puolisolta saatu tuki. Erityisen tärkeää tuki on sen takia, että toiset kansanedustajat ymmärtävät politiikan ja eduskunnan kontekstin paremmin: eduskunnan käytänteet ja median kanssa toimimisen kirjoittamattomat säännöt ovat muilla edustajilla hallussa eikä esimerkiksi poliittisia tapahtumasarjoja tarvitse keräillä auki kovin kaukaa.

“Tämä muiden edustajien tuki on sillä tavalla tärkeää, että ne tietävät ikään kuin mistä on kysymys. Kukaan, joka ei ole kansanedustaja, ei voi itse asiassa tietää, miten hervotonta touhua tämä on.”

Edustaja 3 (mies, hallituspuolue)

Jotkut edustajista jopa pidättäytyvät puhumasta työasioita kotonaan ja tietoisesti jättävät työt eduskuntaan. Työasioihin haetaan mieluummin tukea silloin kollegoilta, joiden tuen arvioidaan myös auttavan enemmän ja tuntuvan tärkeämmältä. Muilta kansanedustajilta tuleva tuki koetaan vilpittömämpänä, sillä tuki on odottamattomampaa kuin kotona.

Toisaalta tukea voidaan hakea niin kotoa kuin eduskunnasta, mutta eri asioihin: muilta kansanedustajilta haetaan tukea päivittäisessä politiikanteossa, kun taas

politiikan ulkopuolisten ystävien ja lähipiirin kanssa pohditaan enemmän oman elämän ja uran suuria linjoja. Sitä, että perhe myös ymmärtää kansanedustajan työn ja arjen poikkeuksellisen luonteen, pidetään tärkeänä. Ystäviltä kiinnostusta politiikkaan ei vaadita.

6.3 Tiedollinen tuki kansanedustajan työssä

Sosiaalinen tuki kansanedustajan työssä näkyy tiedollisena tukena, jota käsitellään tässä alaluvussa. Tiedollista tukea haetaan toisilta kansanedustajilta vaihtelevasti, ja usein se liittyy asiasisältöihin tai menettelytapoihin.

Pääasiallisesti tiedollista tukea haetaan omasta eduskuntaryhmästä, mutta myös omilla henkilökohtaisilla suhteilla on paljon merkitystä. Varsinaista tarpeetonta neuvomista eduskunnassa ei juuri esiinny, sillä edustajat kunnioittavat toistensa kansalta saamaa mandaattia.

Tiedollisen tuen aiheet kansanedustajien välillä

Kansanedustajat hakevat ja tarjoavat toisilleen tiedollista tukea riippuen edustajan kokemuksesta. Tiedollisen tuen aiheet vaihtelevat substanssiosaamisen ja menettelytapojen välillä, ja tukea pidetään hyödyllisenä.

Kansanedustajat hakevat tiedollista tukea toisilta kansanedustajilta vaihtelevasti. Osa kokee, että muut ovat niin kiireisiä, ettei tukea kannata edes yrittää hakea muilta edustajilta. Toisaalta jotkut edustajat kertovat tietynlaisen asiantuntijan maineen saavuttamisen olevan eduskunnassa jopa tavoiteltu tila. Mainetta ei saavuteta pelkästään nousemalla tiettyyn asemaan, vaan esimerkiksi annettujen neuvojen laadulla.

Kansanedustajakokemuksen pituus vaikuttaa edustajien mukaan osaltaan siihen, onko itse tiedollisen tuen tarjoaja vai hakija. Ensimmäisen kauden kansanedustajilla on korkeampi kynnys tarjota tiedollista tukea muille edustajille, kun taas pidempään

eduskunnassa istuneet saattavat oma-aloitteisesti tarjota tiedollista tukea. Kokemuksen koetaan tuovan myös perspektiiviä, jota tuoreilla kansanedustajilla ei ole.

Kansanedustajat hakevat toisiltaan tiedollista tukea poliittisten avausten työstämiseen ja strategiaan ratkaisuihin liittyen. Toisilta edustajilta haettavaa tiedollista tukea kuvataan omaa osaamista täydentäväksi tasa-arvoiseksi yhteistyöksi. Tietyn alan substanssiosaaminen on myös merkittävä tiedollisen tuen aihe kansanedustajien välillä: usein edustajan valiokunta tai aiempi työkokemus määrittää sen, mistä muut edustajat esimerkiksi kysyvät neuvoja.

Substanssin lisäksi toinen merkittävä tiedollisen tuen aihe kansanedustajien välillä liittyy eduskunnan menettelytapoihin. Edustajien itsensä mukaan heillä on tarve tiedolliselle tuelle muun muassa siitä, miten jotain asiaa voidaan tehokkaimmin edistää, mikä on reiluin menettelytapa, miten asiaa on aiemmin käsitelty ja millä aikataululla asia etenee eduskunnassa.

“Kysyn neuvoa vanhemmilta kollegoilta ja oman puolueen puhemieheltä vaikka menettelytapa-asioissa. Sellaisissa asioissa, että haluaisin vaikuttaa tällaiseen lopputulokseen, niin onko tehokkaampaa ottaa se esille valiokunnassa. -- Tällaisia eduskuntatyön perustoiminnan menettelytapakysymyksiä siitä, mikä on reilua ja mikä on tehokasta.”

Edustaja 3 (mies, hallituspuolue)

Toisaalta kansanedustajat hakevat toisiltaan tiedollista tukea myös liittyen tavattaviin henkilöihin, edessä oleviin tilanteisiin tai perheen ja työn yhteensovittamiseen. Osa kokee poliittisen pelin ja puolueen sisäiset klikit tiedollisen tuen aiheita rajoittavina asioina ja saattavat siksi pidättäytyä - tai ainakin yrittävät pidättäytyä - tarjoamasta tiedollista tukea kaikista aiheista.

Muiden edustajien tiedollista tukea pidetään silti hyödyllisenä. Erityisesti omien ajatusten haastaminen, niiden opponointi ja niistä keskusteleminen on edustajien mielestä hyödyttävää ja tuo uusia näkökulmia omaan työhön. Pidempään kansanedustajina toimineiden kokemuksta myös arvostetaan ja sen nähdään lisäävän esimerkiksi neuvojen painoarvoa.

Tarpeetonta neuvomista ja “päälepäsmäröintiä” esiintyy eduskunnassa kansanedustajien mukaan verrattain vähän. Edustajien mukaan tapana ei ole ylipäättään neuvoa kovin paljon muita, sillä kansanedustajat kunnioittavat jokaisen kansalta saamaa luottamusta.

“Se oman arvon tietäminen ja muiden arvostaminen on hirvittävän tärkeää, että vaikuttaa voi hirveän monelta eri portaalta ja tavalla. Se, että kaikki 200 kansanedustajaa ei ole pääministereitä tai ministereitä, ei tarkoita, etteivätkö he vaikuttaisi omalla merkittävällä tavallaan jotenkin.”

Edustaja 5 (nainen, hallituspuolue)

Ne, jotka tarpeettomaksi käyvästä neuvomisesta kertovat, sanovat sen liittyvän esimerkiksi tytöttelyyn tai muuhun vähättelyyn. Tällaiset kuitenkin monesti ohitetaan ja jätetään helposti omaan arvoonsa: esimerkiksi pojittelun kohteeksi joutunut edustaja koki kommentit huumorina.

Muiden arvostaminen koetaan kansanedustajien keskuudessa tärkeänä, vaikka poliitikot tunnistavat itsessään halun olla paljon äänessä. Siksi myös päälepäsmäröintiä koetaan olevan vähän, ja toisiin kansanedustajiin liittyvistä harkitsemattomista kommentteista saatetaan huomauttaa.

Tiedollisen tuen lähteet kansanedustajien kesken

Merkittävin taho, jonka kanssa kansanedustajat jakavat tietoa, on oma eduskuntaryhmä. Oma ryhmä koetaan merkittävimpana oman valiokuntavastuun vuoksi, mutta saman puolueen kansanedustajien kanssa jaetaan tietoa myös muista puolueista, neuvottelutilanteista ja strategisista kuvioista.

Henkilökohtaisilla suhteilla on paljon merkitystä siinä, keneltä tiedollista tukea hakee. Se, kenet oppii tuntemaan, voi olla tiedon jakamisen kannalta hyvin merkityksellistä: esimerkiksi erilaisia artikkeleita saatetaan jakaa toisten yksittäisten kansanedustajien kanssa. Luottamuksella ja läheisyydellä on merkitystä sen suhteen, millaista tietoa toisten kanssa jaetaan.

“No niiden läheisten kollegojen kanssa, jotka saattavat olla myös eri puolueista. Mutta täytyy siinä joku järki olla päässä, että ei nyt ehkä jotain todella luottamuksellista neuvottelutilannetta, ellei erityisemmin halua jotakin olla vuotamassa ja hyötymässä siitä, mutta mulla ei ole kyllä ollut sellaisia tilanteita.”

Edustaja 7 (nainen, hallituspuolue)

Se, mistä aiheesta tiedollista tukea kokee tarvitsevansa, vaikuttaa edustajien mukaan siihen, keneltä tukea hakee. Esimerkiksi oman vaalipiirin asioita käsitellään yleensä oman vaalipiirin kansanedustajien kanssa, olivat he omasta tai jostain toisesta puolueesta. Jotkut edustajista kokevat jopa helpommaksi hakea tiedollista tukea oman eduskuntaryhmänsä ulkopuolelta kuin samaan puolueeseen kuuluvilta kansanedustajilta.

Hallitus-oppositio-rajan merkitys tiedollisen tuen hakemisessa ja tarjoamisessa vaihtelee pääosin sen mukaan, istuuko kansanedustaja itse hallituksessa vai oppositiossa. Oppositiokansanedustajat kertovat, ettei hallitus-oppositio-rajalla ole tiedon jakamisessa merkitystä, vaan asiat ovat joko niin spesifejä tai itselle tärkeitä asioita halutaan edistää, että kysyttäessä neuvotaan myös hallituspuolueiden edustajia. Hallituspuolueiden kansanedustajat puolestaan kuvaavat hallitus-oppositio-rajan olevan tiukka ja kuppilapuheiden muuttuvan yleismaailmallisemmiksi heti, jos pöytään istahtaa oppositiopuolueen edustaja.

Tiedollista tukea kuvataan myös kehittäin: uloimmalla kehällä ovat kaikki kansanedustajat, joiden kanssa jaetaan tietoa kansanedustajana toimimisesta. Sisemmällä kehällä on hallitus- tai oppositiopuolueiden ryhmä, josta on jätetty vastapuoli ulos. Seuraavalla kehällä on oma ryhmä, jossa saatetaan jakaa tietoa jo muista samaan puoleen kuuluvista tahoista, ja lopulta sisimpänä on oma lähipiiri oman eduskuntaryhmän sisällä. Tämän ryhmän kanssa voidaan jakaa entistä yksityiskohtaisempaa tietoa oman ryhmän sisäisistä asioista.

Moni kansanedustaja haluaa erikseen nostaa esille myös henkilökunnan - oman avustajansa tai eduskuntaryhmän ryhmäkanslian henkilökunnan - merkityksen

tiedollisen tuen lähteinä. Toisinaan henkilökuntaa kuvaillaan jopa muita edustajia tärkeämmiksi tiedollisen tuen tarjoajiksi.

6.4 Emotionaalinen tuki kansanedustajan työssä

Sosiaalinen tuki ilmenee kansanedustajien vertaissuhteissa myös emotionaalisenä tukena, jota käsitellään tässä alaluvussa. Kansanedustajat pitävät emotionaalista tukea tärkeänä selviytymiskeinona omassa työssään. Kansanedustajien välinen emotionaalinen tuki on nopeita kehuja ja myötäelämistä toisen kansanedustajuudessa. Emotionaalista tukea esiintyy yli puoluerajojen ja henkilöllä onkin hänen viiteryhmäänsä suurempi merkitys siinä, keneltä emotionaalista tukea haetaan ja kenelle sitä tarjotaan.

Tuen tarjoamisen ja hakemisen paikat tunnistetaan kiireisessä arjessa melko hyvin, eivätkä kansanedustajat sen takia tunnista tilanteita, joissa emotionaalista tukea ei hakemisesta huolimatta saisi tai se loukkaisi.

Tukea osoitetaan sekä sanallisesti että sanattomasti, ja kannustusviestien lisäksi koskettamisella on merkittävä rooli tuen osoittamisessa. Emotionaalisella tuella ei koeta olevan yhteyttä kansanedustajien fyysiseen terveyteen, mutta henkistä hyvinvointia sen nähdään kohentavan.

Emotionaalisen tuen aiheet kansanedustajien välillä

Kansanedustajat hakevat ja tarjoavat toisilleen emotionaalista tukea, ja määrän koetaan lisääntyvän edustajavuosien karttuessa. Toisten kanssa jaetaan pettymyksiä, tuskastumisia ja turhautumisia, mutta vahvistetaan myös itsevarmuutta ja kehuaan toisia. Osa edustajista kuitenkin kokee tiedollisen tuen emotionaalista merkittävämmäksi ja sanoo, ettei tunteille ole kansanedustajan työssä aikaa tai ne välittyvät vain tiedollisten rivien välistä. Eduskunnan yleisen kollegiaalisuuden ja ystävällisyyden koetaan silti paikkaavan tätä puutetta.

Emotionaaliselta tuelta kaivataan erityisesti omien tunteiden reflektointia edustajien kesken. Tunteita pidetään kansanedustajan työn kannalta merkityksellisinä, sillä päätösten kuvataan olevan sekoitus tietoa ja tunnetta. Reflektoinnin koetaan edesauttavan edustajan työn tekemistä ja helpottavan päätöksenteon painetta.

Myötäeläminen toisen edustajan elämässä on tyypillistä kansanedustajien toisilleen tarjoamaa emotionaalista tukea. Kansanedustajat jakavat kokemuksen edustajana toimimisesta, ja esimerkiksi jaksamisesta sekä työn ja perheen yhteensovittamisesta puhutaan paljon. Joskus tukea haetaan rankkoihinkin yksityiselämän käännteisiin - toisinaan myös rankoin sanavalinnoin. Lähimpien ystävien kanssa voidaan puhua kaikesta, mikä käy hyvin ilmi seuraavasta esimerkistä.

“Hänen kanssaan puhutaan hyvin elämän jutut laidasta laitaan, keskenmenoista erilaisiin murheisiin politiikassa ja arjessa ja missä vaan.”

Edustaja 9 (mies, hallituspuolue)

Emotionaalisen tuen osoittamisen tilanteita kuvataan nopeiksi kohtaamisiksi hississä, joissa kehaistetaan toisen tekoja tai ulkonäköä tai tervehditään ja kysytään, mitä toiselle edustajalle kuuluu. Nopeitakin kehuja kuten *“hei oli hyvä puhe”* tai *“oli hyvä kirjoitus”* luonnehditaan todella tärkeiksi.

Emotionaalisen tuen lähteet kansanedustajien kesken

Emotionaalista tukea esiintyy kansanedustajien välillä paljon yli puoluerajojen. Henkilökohtaiset suhteet ja sukupuoli ovat merkityksellisiä siinä, kuinka paljon ja keneltä emotionaalista tukea haetaan ja kenelle sitä tarjotaan. Kaikki eivät pidä emotionaalista tukea tärkeänä ja merkityksellisenä.

Henkilöllä on hänen viiteryhmäänsä suurempi merkitys emotionaalisen tuen hakemisessa ja tarjoamisessa. Erityisen tärkeää siinä, keneltä emotionaalista tukea hakee ja kenelle sitä tarjoaa, on luottamus ja vastavuoroisuus toista edustajaa kohtaan. Esimerkiksi poliittinen kilpailuasetelma voi horjuttaa luottamusta - tai ainakin tekee edustajista varovaisempia toistensa suhteen.

Edustajat kertovat emotionaalisen tuen kohteiden löytyvän useimmiten omasta puolueesta tai samaa sukupuolta olevista kollegoista. Tuen hakemisen koetaan olevan helpompaa, jos ihminen on poliittisilta mielipiteiltään tai luonteeltaan samankaltainen. Usein tällaisten ihmisten kanssa on vietetty aikaa jo esimerkiksi puolueiden nuorisjärjestöissä. Tärkeänä pidetään sitä, että ylipäättään on ihmisiä, joilta emotionaalista tukea voi hakea. Jotkut edustajat kuitenkin sanovat, että tällaiset edustajat ovat harvassa.

Lähimmät ystävät saattavat silti usein löytyä eri puolueesta, ja jotkut pitävät helpompana hakea emotionaalista tukea oman ryhmän ulkopuolelta. Omien puoluetovereiden ulkopuolelta saadun tuen kerrotaan tuntuvan erityisen hyvältä. Ystävyydet yli puoluerajojen syntyvät muun tekemisen, kuten liikunnan tai valiokuntatyön, yhteydessä.

“Täällä kyllä ystävystyy yli puoluerajojen. Se on vaan, että kenen kanssa henkilökemiat menee yksiin tai ollaan tekemisissä toistemme kanssa jollain muulla tavalla -- Sillä ei ole merkitystä, onko se oman puolueen edustaja.”

Edustaja 10 (nainen, hallituspuolue)

Sukupuoli vaikuttaa sääntelevän sitä, miten avoimesti emotionaalista tukea haetaan. Eräs edustaja kertoo miehien pidättäytyvän emotionaalisen tuen hakemisesta, kun taas naispuolisten edustajien kerrotaan hakevan ja tarjoavan emotionaalista laajemmin ja monipuolisemmin.

Aina emotionaalisen tuen hakemista ei edustajien mukaan kuitenkaan koeta myönteisenä, ja näiden ihmisten kanssa tunneasioita ei juurikaan jaeta. Edustajat korostavat kuitenkin toivetta siitä, että kaikkien kanssa olisi mahdollista keskustella ja vaihtaa ajatuksia.

Kielteiset emotionaaliseen tukeen liittyvät tuntemukset kansanedustajilla

Kansanedustajat kertovat, etteivät juuri kohta tilanteita, joissa toisen edustajan tarjoama tuki loukkaisi, toinen edustaja torjuisi tarjotun tuen tai edustaja itse ei saisi tukea sen hakemisesta huolimatta. Tuen tarjoamisen ja hakemisen paikat yleensä

tunnistetaan hyvin, eikä kiireisessä arjessa kohdata tilanteita, joissa toiselle edustajalle tarjottaisiin tukea ilman varmuutta sen tarpeesta.

Emotionaalinen tuki kansanedustajien välillä voi kuitenkin joskus tulla “vääriltä henkilöiltä” eli sellaisilta, joiden kanssa ei haluaisi olla tekemisissä ja joiden maineen pelkää tarttuvan itseensä. Jos joku kansanedustaja tunnetaan jyrkistä mielipiteistään, tältä saadun, pyytämättäkin tulleen tuen pelätään leimaavan myös lievemmin asioihin suhtautuvaa edustajaa. Eräs edustaja kertoo myös tapauksesta, jossa toinen edustaja on tarjonnut emotionaalista tukea kollegalleen edistääkseen omia poliittisia pyrkimyksiään ja nostaakseen omaa imagoaan.

Edustajat kertovat saavansa jonkin verran kriittistä palautetta toisiltaan ja myös antavansa sitä toisilleen. Palautteen on tarkoitus auttaa kehittymään eteenpäin, mutta edustajat korostavat, että palaute pitää myös pystyä käsittelemään rakentavasti ettei se loukkaa toista.

“Kyllä se on liittynyt enemmän siihen asioiden hoitamiseen ja itse asioihin, että on jotakin ratkaisukeinoa esittänyt tai pyrkinyt vaikuttamaan, että se asia päätetään ja ratkaistaan. Silloin on vähätelty ja pyritty jyräämään ja kertomaan, että mielipiteeni vain on tämä ja tässä mennään.”

Edustaja 10 (nainen, hallituspuolue)

Toisinaan on tilanteita, joissa edustaja ei saa sitä tukea, jota hän hakee. Tähän voivat vaikuttaa esimerkiksi muiden erilainen käsitys emotionaalista tuesta ja tuen hakeminen sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät koe sitä merkittäväksi.

Kansanedustajien emotionaalisen tuen osoittamisen tavat

Kansanedustajat osoittavat emotionaalista tukea toisilleen sekä sanallisesti että sanattomasti. Emotionaalisen tuen osoittamisen tapojen lisäksi edustajat kertovat osoittavansa sosiaalista tukea toiselle edustajalle viittaamalla edustajan puheisiin esimerkiksi täysistuntokeskustelussa. Tällaista voivat olla muun muassa tokaisut kuten *“edustaja käytti tässä hyvän puheenvuoron”*.

Edustajat kertovat osoittavansa emotionaalista tukea paljon koskettamalla, kuten taputtamalla olalle. Eduskuntaa kuvaillaan jopa *aistillisena paikkana*, jossa halataan ja suukotetaan toisia usein. Kosketukset ovat spontaaneja ja niiden ehtona on, että edustajat ovat vähintään työkavereita keskenään. Toisinaan pelkkä katse tai hymy riittää ilmaisemaan nonverbaalista tukea, mutta myös kuunteleminen ja ajan viettäminen yhdessä ovat tärkeitä tuen osoittamisen tapoja.

“Ne voivat olla pieniäkin -- ei sen tarvitse olla kuin nyrkin isku olkapäähän, että “hei, mä tiedän, miltä susta tuntuu”. Se saattaa olla jokin sen tyyppinen tai sitten se saattaa olla sille, kenet tunnet paremmin, -- halaus.”

Edustaja 9 (mies, hallituspuolue)

Sanallinen emotionaalinen tuki voi olla toiselle lausuttuja kannustuksia ja kehuja, mutta myös kiittämistä ja myötätunnon ilmaisemista. Edustajat jakavat toistensa kanssa omia kokemuksiaan ja pyrkivät niiden avulla helpottamaan toisen kokemaa epävarmuutta ja tuskaa (*“pelkäsin ihan hirveästi”*). Kansanedustajat kertovat käyvänsä kertomassa kehuja (*“sähän oikeesti olet hyvä tyyppi”, “luin haastattelun, oli tosi hyvä”*) kasvatusten, mutta lähettävänsä myös viestejä toisilleen. Sanallista emotionaalista tukea pidetään todella tärkeänä ja esimerkiksi kehuja vastaanotetaan mielellään. Monet kansanedustajat kertovat myös yrittäneensä lisätä antamiensa kehujen määrää.

Kansanedustajien työssä jaksaminen ja terveys

Emotionaalisella tuella on kansanedustajien työssä jaksamista edistävä vaikutus, oli kyseessä tuen tarjoaminen tai hakeminen. Monet myös aktiivisesti pyrkivät vastavuoroiseen tukeen. Fyysiselle terveydelle emotionaalisella tuella ei kuitenkaan nähdä olevan suurta vaikutusta.

Kansanedustajien mielestä emotionaalisella tuella on merkittävä vaikutus työssä jaksamiselle ja terveydelle, erityisesti henkiselle hyvinvoinnille. Eduskuntaan on kansanedustajien mielestä miellyttävää tulla, kun tietää, että muilta samassa tilanteessa olevilta on mahdollista saada tukea tiukoissa tilanteissa. Myös se, että

muiden edustajien kanssa on mahdollista puhua töiden ulkopuolisia asioita, auttaa viihtymään töissä.

Edustajat arvelevat myös muiden kansanedustajien kokevan heidän tarjoamansa tuen positiivisena ja arjen työssä auttavana asiana. Jotkut edustajat kertovat jopa ottaneensa tietoisesti etenkin tuoreempia kansanedustajia tukevan roolin. Työssä auttaa jaksamaan erityisesti vastavuoroinen tuki, eli edustaja voi sekä tarjota että hakea emotionaalista tukea. Moni pyrkiiikin vastavuoroiseen tukeen sen koetun työhyvinvointia edistävän vaikutuksen takia.

Tarjotusta tuesta saatu kiitos lämmittää edustajien mieltä ja tuo olon, että tuella on merkitystä. Kansanedustajien käsitysten mukaan pienilläkin tuen osoituksilla on työssä jaksamiselle suuri merkitys ja ne voivat tuntua todellisuudessa kokoaan suuremmalta.

“Olen saanut kiitosta siitä, että olen hyvä työkaveri. Joskus työhuoneeni oveen oli laitettu lappu, että “kiitos, kun olet tukena”. Toivon ainakin, että olen pystynyt olemaan muille myös tukena.”

Edustaja 7 (nainen, hallituspuolue)

Fyysiselle terveydelle sosiaalisella tuella ei edustajien mukaan kuitenkaan ole suoraa merkitystä. Emotionaalinen tuki kohentaa koettua henkistä hyvinvointia, kun mieltä painavia asioita voi jakaa toisten kanssa. Samalla omat haasteet asettuvat perspektiiviin ja edustajien on helpompi muistaa, että joku muu voi olla vastaavassa tilanteessa. Osa edustajista kertoo tarvitsevansa kanssakäymistä kollegojen kanssa ja saavansa siitä voimia jaksaa raskaassa työssä.

Kansanedustajan työ, erityisesti istuminen, on edustajien mukaan raskasta fyysiselle kunnolle ja terveydelle. Edustajat kertovat kannustavansa toisiaan kiertämään kokoushuoneesta toiseen pidempiä lenkkejä ja valitsemaan portaita. Myös työmäärästä keskusteleminen auttaa edustajien mukaan hahmottamaan omaa työskentelyä ja järjeistämään tehtyä työkuormaa.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa. Tutkimuskysymykset käsittelivät sitä, millaista kansanedustajien vertaissuhteissa hakema ja tarjoama sosiaalinen tuki on, miten edustajat kuvaavat työnsä kuormittavuutta sekä sitä, millaisia kansanedustajien vertaissuhteet ovat ja millaisen merkityksen edustajat niille antavat.

Kansanedustajien hakema ja tarjoama sosiaalinen tuki on sekä emotionaalista että tiedollista. Emotionaalista tukea haetaan yli puoluerajojen, ja se on sekä sanallista että sanatonta. Tiedollisen tuen tärkein tarjoaja on oma eduskuntaryhmä, ja neuvoja pyydetään etenkin substanssi-, mutta myös eduskunnan menettelytapoihin liittyviin kysymyksiin.

Edustajat kuvaavat omaa työtään kiireiseksi ja hektiseksi, mutta myös antoisaksi ja kiinnostavaksi. Työn kuormittavuutta lisäävät työelämän kiireisyys ja sirpaleisuus, mutta oman leimansa luo myös julkisuuden mukanaan tuoma paine. Vertaissuhteet ovatkin tärkeä keino purkaa kuormittavuutta, ja kansanedustajat toivoisivatkin enemmän paikkoja ja tilanteita olla vapaamuotoisesti tekemisissä keskenään. Sen uskotaan parantavan myös eduskunnan ilmapiiriä, sillä tällä hetkellä osa edustajista kertoo, ettei tunne lainkaan puolta kollegoistaan.

Tehty tutkimus vahvistaa aiemman tiedon (esim. Honka-Hallila 2006, 337-338) siitä, että edustajat kokevat kiirettä työssään. Kireät aikataulut yhdistettynä työn

vaativuuteen ja yksityiselämään on tuttu yhdistelmä nykyaikaisesta asiantuntija- ja tietotyöstä. Edustajien kuormitusta lisää työn liukuminen vapaa-ajalle, johon ei kuitenkaan ole saatavilla kunnollista työnohjausta kuten joissain muissa työpaikoissa. Työsisältöjen organisoiminen - ja paikoin jopa ideoiminen - itse vie henkisiä resursseja pois muulta työhön liittyvältä. Julkisuus luo kansanedustajille erityistä painetta, ja suomalaiset poliitikot näkevätkin toimittajien vallan kasvamisen kielteisenä asiana (Isotalus 2017, 37-38).

Kuten Mikkola (2009, 39) toteaa, on yksilön työyhteisöltä saamalla sosiaalisella tuella merkittävä vaikutus työperäisen kuormittavuuden hallintaan. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että sama pitää paikkansa kansanedustajien kohdalla. Edustajien mielestä se, että ajatuksiaan saa purkaa toiselle kansanedustajalle, auttaa jaksamaan omassa työssään. Sosiaalinen tuki onkin siis merkittävää myös edustajien kokemalle hyvinvoinnille, kuten aiempi tutkimus (esim. Pennanen 2015, Burleson 2003) osoittaa.

Kansanedustajien kokema epävarmuus omassa työssään on inhimillinen tilanne, jonka kuka tahansa voi tunnistaa. Tämä alleviivaa paitsi institutionaalisen, myös sosiaalisen tuen merkitystä. Epävarmuutta aiheuttaa myös sosiaalinen media ja sen kaksiteräinen miekka: toisaalta sitä pidetään mahdollisuutena, mutta samalla ollaan huolissaan mahdollisista somemyrskyistä. Esimerkiksi poliitikkojen twiittejä käytetään usein uutislähteinä, monesti skandaalinkäryisesti (Isotalus 2017, 205). Kansanedustajien epävarmuus etenkin edustajatoimen alkaessa on yhteneväinen Pennanen (2015, 63) huomioon siitä, että uutta opetellessa ja uusissa tilanteissa sosiaalisella tuella on erityistä merkitystä hyvinvoinnin kannalta.

Uudelle edustajalle kaivataan siis erityistä tukea eduskunnan jo tarjoaman tiedollisen koulutuksen lisäksi. Ne kansanedustajat, joilla oli tarttumapintaa eduskuntaan ja päivänpolitiikkaan jo ennen edustajakauttaan, kuvasivat siirtymää kansanedustajuuteen sulavaksi. Sen sijaan ne edustajat, jotka valittiin kansanedustajiksi ilman taustaa valtakunnan tason politiikassa, kuvasivat tuen määrää vähäiseksi. Tämä havainto korostaa perehdytyksen merkitystä: uusille

kansanedustajille tarjottavan tuen tulisi kattaa tiedon lisäksi myös emotionaalista tukea esimerkiksi toisilta kansanedustajilta.

Tiedollisen tuen aiheet käsittelevät edustajilla pääasiallisesti joko substanssiasioita tai eduskunnan menettelytapaa. Tämä on luonnollista, sillä vaikka kansanedustaja olisi perillä omasta asiantuntemusalastaan, asioiden tehokkain mahdollinen edistäminen ei välttämättä ole hänen osaamisalaansa. Edustajien substanssiosaaminen on valiokuntatyöskentelyn myötä myös hyvin eriytynyttä ja spesifiä, jolloin muut oman ryhmän edustajat osaavat neuvoa muissa osa-alueissa puoluelasien läpi.

Kansanedustajakokemuksen pituus vaikuttaa siihen, onko yksilö tiedollisen tuen hakija vai tarjoaja. Ensimmäisen kauden edustajat kertoivat, etteivät he koe, että heillä on kovin paljon annettavaa pidempään eduskunnassa istuneille. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu sairaalakontekstissa, jossa tuoreet työntekijät eivät mielellään puutu siihen, mitä kokeneemmat tekevät (Pennanen 2015, 63).

Tiedollista tukea haetaan ja tarjotaan eniten omassa eduskuntaryhmässä, josta löytyvät usein myös kansanedustajan lähimmät työtoverit. Toisaalta taas henkilökohtaisilla suhteilla on edustajille merkitystä tiedollisen tuen hakemisessa ja saamisessa. Sias (2005, 389) esittää, että läheisimmissä suhteissa tiedollisen tuen laatu on korkeampaa, minkä voi nähdä pätevän myös kansanedustajien kohdalla: oman eduskuntaryhmän kanssa jaettu tieto on syvintä. Tiedon jakamista kuvataan kehittäin, mikä noudattelee aiempaa tutkimusta työtovereiden läheisyydestä (Kram & Isabella 1985).

Kiinnostavaa sen sijaan on erilainen jako tiedon jakamisen suhteen hallituksessa ja oppositiossa. Hallituspuolueista oppositioon raja on tiukka, sillä oppositiolle ei haluta antaa työkaluja hallituksen politiikan moittimiseen. Sen sijaan oppositiosta neuvotaan hallitusta auliisti, koska se voi olla tapa vaikuttaa hallituksen politiikkaan. Häiritsevää tai tarpeetonta neuvomista edustajat eivät kuitenkaan juuri kohtaa, sillä toisen edustajan saamaa mandaattia arvostetaan eikä toisen asiantuntemusta sen takia kyseenalaisteta (vrt. Pennanen 2015, 63).

Kansanedustajien väliset emotionaalisen tuen aiheet liittyvät työhön tai työn ja muun elämän yhdistämiseen. Tämä on luonnollista, sillä vertaistuen merkitys työelämässä on suuri ja työntekijät hakevat sosiaalista tukea ensimmäiseksi kollegoiltaan (Cahill & Sias 1997, 237). Tukea haetaan niin positiivisissa kuin negatiivisissa konteksteissa, ja sitä esiintyy kuten muissakin työpaikoissa.

Emotionaalista tukea kansanedustajat hakevat usein omasta puolueensa tai samaa sukupuolta olevilta edustajilta. Aiemman tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että samankaltaisuus toisen ihmisen kanssa helpottaa ystävystymistä ja tutustumista - siis myös emotionaalisen tuen kohteita (Sias & Cahill 1998, 287). Toisaalta tärkeintä Siasin ja Cahillin (1998, 284-286) mukaan on, että kollegat ylipäättään ovat tekemisissä toistensa kanssa. Siksi emotionaalista tukea tarjotaan ja haetaan myös paljon yli puoluerajojen, sillä kohteita sille löytyy esimerkiksi omasta valiokunnasta. Joskus tukea on jopa helpompaa hakea oman ryhmän ulkopuolelta.

Edustajat eivät koe, että he eivät saisi emotionaalista tukea sitä tarvitessaan tai että toinen edustaja kieltäytyisi tarjotusta tuesta. Poliitikot ovat kuitenkin yleisesti vahvoja omassa viestintäosaamisessaan (Isotalus 2017, 114-115), joten voi ajatella, että tuen paikat tunnustetaan helposti. Perinteisesti poliitikkojen viestintäosaaminen on kuitenkin liittynyt retoriikkaan ja puheen keinoihin, eikä näistä voida vetää yhtäsuuruusmerkkiä vuorovaikutusosaamiseen, sillä muiden poliitikkojen kanssa toimiminen eroaa merkittävästi esimerkiksi äänestäjien kohtaamisesta. Samaan aikaan annettu ja saatu palaute voi olla kovaa, mutta siihen suhtaudutaan yhtenä ammatin ominaisuutena.

Erityistä juuri kansanedustajien sosiaalisen tuen osoittamisen tavoille on toisten puheeseen viittaaminen julkisessa täysistuntossa, mikä kontekstinsa vuoksi on erityislaatuista. Silti edustajat tarjoavat myös paljon sanatonta emotionaalista tukea, missä voi nähdä heijastumia eduskunnan tietynlaisesta kollegiaalisuudesta ja toisten kunnioittamisesta.

Kansanedustajille oli selvää, että sosiaalinen tuki vaikuttaa henkiseen hyvinvointiin, mutta vaikka sosiaalinen tuki voi edistää myös fyysistä terveyttä, eivät edustajat

havainneet sellaista omalla kohdallaan. On hyvin mahdollista, ettei fyysisen terveyden koeta kohentuneen sosiaalisella tuella, mikäli terveys on jo ennestään melko hyvillä kantimilla.

Valiokunta on kansanedustajien mukaan tärkeä paikka edustajien väliselle vuorovaikutukselle, ja jo aiemmassa tutkimuksessa (Sias & Cahill 1998, 290-291) fyysisen läheisyyden on todettu johtavan ystävyysuhteiden muodostumiseen työpaikoilla. On siis luonnollista, että töiden puolesta paljon tekemisissä olevat ja kohtaavat edustajat ovat myös vuorovaikutuksessa juuri toistensa kanssa. Vapaamuotoisen kanssakäymisen kaipuu eli edustajissa vahvana, mutta esimerkiksi aiemmin tavanomaisempia kosteita iltoja ja alkoholinkäyttöä (mm. Honka-Hallila 2006, 333) edustajat eivät kaivanneet takaisin. Kuten aiemmasta kirjallisuudesta käy ilmi (Honka-Hallila 2006, 337-338) myös kiire vaikuttaa edustajien vapaamuotoisen yhdessäolon määrään.

Vertaistukea pidetään kansanedustajien keskuudessa tärkeänä, ja aiemmassa tutkimuksessa (Mikkola, Suutala & Parviainen 2018, 6) työtovereilta saatavan sosiaalisen tuen kuvataan lisäävän yksilön kokemaa arvostusta ja sitovan sitä kautta työyhteisöön. Edustajat kuvailevatkin toisilta kansanedustajilta saadun tuen olevan perheeltä ja muilta läheisiltä saatua tukea erityisempää. Kollegojen koetaan tuntevan politiikan lainalaisuudet paremmin, ja osaltaan siksi kollegoilta ja perheeltä haetaan sosiaalista tukea erilaisiin asioihin. Toisaalta läheiset politiikan ulkopuolella tuntevat edustajan kenties pidemmältä ajalta ja yksityisemmin, ja tarjoavat tukea omasta, erilaisesta näkökulmastaan.

Eduskuntainstituution merkitystä kansanedustajien väliselle vuorovaikutukselle ja vertaissuhteille ei voi tulosten perusteella vähätellä. Sille kaivataan enemmän eduskunnan luomia puitteita, jotka lähtevät nimenomaan edustajien tarpeista. Vaikka esimerkiksi tiloja pidetään hyvinä, eduskunnan lisärakennus Pikkuparlamentti on lisännyt edustajien välisiä fyysisiä etäisyyksiä. Samalla, kun kaksi eri ruokalaa purkavat tuhannen työntekijän lounassumaa, vievät ne myös edustajia erilleen. Huomioitavaa on, että aiemman tutkimuksen mukaan esimerkiksi tilaratkaisujen vuoksi työntekijöiden kokema stressi saattaa jopa lisääntyä (Eisenberg & Goodall

2001, 207). Fyysinen etäisyys kollegoista, työperäinen stressi ja sosiaalisen tuen vähäisyys voivat pahimmillaan kuormittaa edustajaa suurestikin.

Eduskunnan ilmapiiristä ollaan kansanedustajien keskuudessa huolissaan. Ilmapiirin koettiin huonontuneen viime aikoina, ja aiemmassa tutkimuksessa (Odden & Sias 1997, 161) on havaittu, että heikosti yhteenkuuluvuutta kokevassa työyhteisössä ilmapiiri on huono ja työstävyyksiä syntyy vähemmän. Osa kansanedustajista taas kertoi, ettei tunne puolia muista edustajista. Toisten työntekijöiden tunteminen lisää työyhteisöön kiinnittymistä (Myers & Oetzel 2003, 438), joten heikentynyt yhteenkuuluvuus eduskunnassa vaikuttaa väistämättä negatiivisesti vallitsevaan ilmapiiriin. Tuttuuden ja ilmapiirin parantamiseksi edustajat korostavat valiokuntamatkojen merkitystä ja harmittelevat niiden vähyyttä - päinvastoin, kuin aiempi kirjallisuus esittää (Honka-Hallila 2006, 337-338).

Kansanedustajien kuvaukset omien työtovereidensa läheisyydestä noudattelevat Kramin ja Isabellan (1985, 119) luomaa mallia työtoveruuksien laadusta ja määrästä. Kansanedustajilla oli huomattavasti vähiten erityislaatuisia työtovereita ja eniten informatiivisia työtovereita. Huomattavaa on, että rajoja näiden toveruuksien välillä pidettiin häilyvinä, mutta myös aiempi tutkimus osoittaa, että ikä ja kokemus vaikuttavat työtoveruuksiin (Kram & Isabella 1985, 116).

8 ARVIOINTI

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa. Tutkimus oli laadullinen, ja sen menetelmänä hyödynnettiin teemahaastatteluita ja teemoittelua, millä pyrittiin saamaan kansanedustajien itsensä käsityksiä ja kokemuksia omasta työstään, vertaissuhteistaan ja sosiaalisesta tuesta.

Laadullista tutkimusta voidaan arvioida tulkinnan luotettavuuden ja analyysin systemaattisuuden avulla (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010). Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on merkittävä rooli, joten esimerkiksi tutkimustulokset ovat aina vain tutkijan subjektiivinen käsitys (Eskola & Suoranta 1998). Nämä reunaehdot määrittävät myös tämän tutkimuksen arviointia.

Eskola ja Suoranta (1998) erittelevät neljä käsitettä laadullisen tutkimuksen arviointiin: *uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden*.

Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkija varmistaa, että hänen tekemänsä tulkinnat haastateltavien käsityksistä ovat oikeellisia myös itse haastateltavien mielestä (Eskola & Suoranta 1998). Sosiaaliseen tukeen ja vuorovaikutukseen liittyviä käsitteitä pyrittiin tässä tutkimuksessa avaamaan haastateltaville mahdollisimman hyvin ja yleistajuisesti, mutta silti tieteellisen todenperäisyyden säilyttäen. Termejä avattiin jo tutkimushaastattelupyynnössä, mutta ne selitettiin vielä uudelleen haastattelun aluksi ja sen lomassa. Erityisesti haastateltaville korostettiin sitä, ettei sosiaalinen tuki välttämättä tarkoita aina negatiivisten tunteiden läpikäyntiä. Edustajat hahmottivat esimerkiksi tiedollisen ja emotionaalisen tuen melko hyvin,

mutta toisinaan fokuksen pitäminen edustajien välisissä suhteissa tapahtuvassa sosiaalisessa tuessa oli haastavaa. Vertaissuhteiden jaottelu *informatiivisiin työtovereihin, kollegiaalisiin työtovereihin ja erityislaatuisiin työtovereihin* käännettiin *työtutuiksi, työkaveriksi ja työystäväksi*, jotta edustajat hahmottaisivat helpommin, kuinka läheisiä toiset edustajat ovat. Tämä hahmotelma osoittautui melko hyväksi käännökseksi, mutta selvää oli, että jotkut edustajat eivät käsittäneet *tuttu-, kaveri- ja ystävä-*termejä läheisyyden kannalta kuten toiset. Silti voidaan todeta, että tutkimus onnistui tältä osin melko hyvin, sillä edustajien käsitykset saavat tukea tutkimuskirjallisuudesta.

Tutkimus on uskottava myös aineiston riittävyyden kannalta. Tutkimusta varten haastateltiin kymmenen kansanedustajaa, mikä on viisi prosenttia kaikista tämänhetkisistä kansanedustajista. Määrää voidaan pitää tutkimuksen resursseihin nähden hyvänä, vaikka luonnollisesti suuremman määrän haastattelemineen olisi voinut tuoda ilmi uusia näkökulmia tai vahvistaa jo esiteltyjä. Aineiston riittävyyttä on kuitenkin pyritty parantamaan määrän lisäksi kattavuudella, sillä mukana oli tasaisesti edustajia hallituksesta ja oppositiosta, miehistä ja naisista sekä ensimmäisen ja useamman kauden edustajista.

Siirrettävyys tarkoittaa sitä, kuinka hyvin tuloksia on mahdollista siirtää tai soveltaa toiseen kontekstiin (Eskola & Suoranta 1998). Kansanedustajan työ on ainutlaatuista, mutta silti tavallaan hyvin yleismaailmallista. Kuten todettua, edustajan työ on vaativaa asiantuntijatyötä kovan paineen alla. Paineiden aiheet ja vaativuuden aiheuttajat saattavat vaihdella, mutta tällaiset piirteet ovat läsnä monenlaisissa muissakin johtajan tehtävissä - ainakin pienemmässä mittakaavassa. Monet pienten kuntien kunnanvaltuutetut saattavat kokea samankaltaisia tilanteita, vaikka eivät joka päivä iltautisissa esiintyisikään.

Sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa ei ole aiemmin tutkittu, mutta monia sosiaalisen tuen ilmiöitä on tutkittu muun muassa sairaalakontekstissa. Valta-asetelmat, työn kuormittavuuden purkaminen ja työhön liittyvän epävarmuuden helpottaminen ovat verrattain universaaleja ja toteutuvat niin

terveydenhuollossa kuin eduskunnassakin. Siten voidaan ajatella, että tutkimustulosten siirrettävyys vielä erilaisempiin konteksteihin on hyvin mahdollista.

Tutkimuksen varmuutta määritellään tekijöillä, jotka voivat ennalta vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen (Eskola & Suoranta 1998). Tällaisia voivat olla esimerkiksi tutkijan ennakkokäsitykset ja -oletukset. Olennaista tämän tutkimuksen arvioinnissa on huomioida, että toimin itse eduskunnassa kansanedustajan avustajana tutkimuksen alkaessa. Siirryin kuitenkin toisiin tehtäviin eduskunnan ja päivänpolitiikan ulkopuolelle juuri ennen aineistonkeruun alkamista. Tästä huolimatta minulla oli ennakkokäsityksiä esimerkiksi siitä, kuinka halukkaita kansanedustajat ovat osallistumaan tutkimukseen ja kertomaan omista henkilökohtaisista ajatuksistaan. Tämä ennakkokäsitys osoittautui kuitenkin lopulta vääräksi, mikä oli aineiston rikkauten kannalta positiivinen yllätys.

Tämän tutkimuksen varmuuden arvioinnissa on myös huomattava, että tutkijan ennakkokäsitykset vaikuttivat haastateltavien valintaan. Kaikkia kansanedustajia ei pyydetty haastatteluun, vaan haastattelupyynnöt lähetettiin sellaisille edustajille, joilla voisi olla aikaa, halua ja kiinnostusta osallistua tällaiseen tutkimukseen. Haastatteluun pyrittiin pyytämään mahdollisimman erilaisia edustajia, jotta aineistossa kuuluisi monipuolisesti erilaisia ääniä. Laadullinen aineisto on osa maailmaa ympärillämme (Alasuutari 2012), ja siksi se on tärkeää ja olennaista sellaisenaan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien valinta on aina harkinnanvaraista (Eskola & Suoranta 1998). Pienessä aineistossa on myös tärkeää, että jokainen haastattelu onnistuu.

Vahvistuvuudella Eskola ja Suoranta (1998) tarkoittavat sitä, että tutkimustulokset saavat tukea aiemmasta kirjallisuudesta. Tässä tapauksessa monet taustakirjallisuudessa esiin nostetuista huomioista esimerkiksi vertaissuhteiden läheisyydestä toistuivat myös kansanedustajien vastauksissa. Sosiaalinen tuki työyhteisössä kollegoiden välillä rakentuu samantapaisesti niin kansanedustajien kuin sairaalahenkilökunnan kohdalla. Toisaalta taas esimerkiksi aiemman kirjallisuuden väittämät siitä, että valiokuntamatkoille olisi vaikeaa saada osallistujia, eivät saaneet tukea tutkimustuloksista.

Yleisesti voidaan arvioida, että tutkimus onnistui melko hyvin. Mahdollisia ongelmakohtia on reflektoitu ja ratkottu tutkimuksen edetessä, ja tutkimus täyttää uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden kriteerit hyvin.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää sosiaalista tukea kansanedustajien vertaissuhteissa. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna kymmenelle kansanedustajalle, joiden vastaukset teemoiteltiin. Tuloksista selvisi ennen muuta se, että edustajat kokevat työnsä kuormittavaksi ja hakevat muilta kansanedustajilta sosiaalista tukea helpottaakseen kokemaansa stressiä. Tämä vastaa aiempaa tutkimuskirjallisuutta.

Eduskunta on työpaikka siinä missä muutkin. Sosiaalista tukea syntyy vain silloin, kun ihmiset ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja tutustuvat toisiinsa. Tuki on tärkeää, ja instituution olisi hyvä luoda spontaanisti syntyvälle vertaistuelle mahdollisuuksia ja paikkoja. Siksi eduskunnan olisi vakavasti pohdittava, miten sosiaalista tukea olisi mahdollista edistää ja lisätä tätä kautta myös edustajien kokemaa työhyvinvointia.

Valiokuntatyöskentelyä voisikin olla viisasta edes kokeilla uudistaa. Niin kauan, kun valiokuntien kokoukset pysyvät kansalta ja medialta suljettujen ovien takana, päälleliimattu virallisuus voi jopa heikentää kansanedustajien vertaissuhteita. Yhteisessä työpajatyöskentelyssä edustajat pääsisivät olemaan vapaamuotoisemmassa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, mikä osaltaan vastaisi edustajien kokemaan tarpeeseen ja voisi tutustuttaa edustajia toisiinsa. Tällä voi olla välillinen vaikutus eduskunnan ilmapiiriin, mutta myös sosiaalisen tuen laatuun ja yleisyyteen edustajien välillä.

Uuden kansanedustajan tukeen olisi myös syytä kiinnittää aiempaa enemmän huomiota, ja yksi keino tähän olisi eduskunnan oman mentorointijärjestelmän luominen. Vertaismentoreita on tutkittu lastensuojelussa, jossa heitä pidettiin institutionaaliseen tukeen verrattuna rohkaisevampina ja uskottavampina sekä heidän koettiin luovan paremmin toivoa ja tukevan emotionaalisella tasolla paremmin (Berrick ym. 2011, 189). Vertaismentorit eivät luonnollisestikaan korvaa institutionaalista tukea, mutta toisivat uudelle edustajalle monipuolisemman mahdollisuuden tukeen ja helpottaisivat uuteen, poikkeukselliseen työhön ryhtyviä edustajia.

Mentorointijärjestelmä olisi järkevää järjestää koko eduskunnan laajuudessa eikä esimerkiksi ryhmittäin, sillä tällöin resurssit ovat suuremmat ja sekä mentoroitavia että mentoroijia löytyy monipuolisemmin. Järjestelmän olisi hyvä perustua vapaaehtoisuuteen - kertoivathan edustajat jo nyt, että aiempi työkokemus eduskunnasta auttaa kansanedustajuuteen sopeutumiseen, eli kaikki uudet edustajat eivät välttämättä koe tarvitsevansa mentorointia - sillä se varmistaisi mukana olevien motivaation. Mikäli seuraavat eduskuntavaalit pidetään ajallaan, mentorointia olisi mahdollista kokeilla jo vaalikauden 2019-2023 alussa.

Valiokuntatyöskentelyä ja mentorointijärjestelmää on mahdollista kokeilla melko maltillisin taloudellisin kustannuksin. Merkittävämpää rahallista panostusta vaatisi kuitenkin pohdinnan arvoinen, edustajien vertaissuhteita lähentävä keino, valiokuntamatkojen lisääminen tai kehittäminen. Tutkimuksesta käy ilmi, että kollegat ovat etenkin edustajien työtuttu-työkaveri-akselilla liukuvasti, ja jo pari edes Helsingin ulkopuolella vietettyä yhteistä iltaa saattaa lähentää edustajia huomattavasti. Valiokuntamatkojen lisääminen tuskin on julkisuudessa helposti tai mieluummin puolustettava vaihtoehto, mutta edes niiden kehittäminen vertaissuhteiden vahvistamisen näkökulmasta voisi olla paikallaan.

Tehdyn tutkimuksen mukaan yhteenkuuluvuuden tunne ja ilmapiiri paranevat, jos työntekijät tuntevat toisensa paremmin (Odden & Sias 1997, 161). Siksi parhaimmillaan edustajien epävirallista vuorovaikutusta ja sosiaalista tukea lisäämällä voidaan vaikuttaa koko eduskunnan ilmapiiriin. Sen paraneminen voisi

parhaimmassa tapauksessa olla luomassa Suomeen jopa nykyistä parempaa keskustelukulttuuria ja lievittää viime vuosina kiristynyttä yhteiskunnallista ilmapiiriä.

Toteutetusta tutkimuksesta on johdettavissa useita jatkotutkimusehdotuksia. Erityisen kiinnostavaa olisi toteuttaa seurantatutkimus, jossa vertailtaisiin esimerkiksi edustajien kiinnittymistä eduskunnan työyhteisöön ennen ja jälkeen mentoroinnin tai valiokuntamatkojen lisäämisen. Tätä olisi hyvä selvittää edes kevyellä kyselytutkimuksella eduskunnan itsensä toimesta, mikäli kokonainen tieteellinen tutkimus on liian raskas toteutettavaksi.

Mikäli valiokuntamatkoja lisättäisiin, olisi hyödyllistä ja kiinnostavaa tutkia edustajien vertaissuhteiden kehittymistä. Millaisiksi kansanedustajat kuvaavat verkostojaan eduskunnassa ennen ja jälkeen valiokuntamatkojen lisäämisen? Miten edustajat kuvaavat suhteitaan toisiin valiokunnan jäseniin ennen ja jälkeen matkan?

Kansanedustajien ja poliitikkojen sekä ylipäättään politiikan vuorovaikutuksesta puhuttiin paljon tämän tutkimuksen valmistumisen aikaan huhti-toukokuussa 2018, kun aiemmin kokoomuksen kansanedustajana toiminut Harry Harkimo perusti SDP:n entisen puoluesihteerin Mikael Jungnerin kanssa Liike Nyt -nimisen poliittisen liikkeen, jonka tavoitteena on uudistaa politiikkaa ja tehdä siitä vuorovaikutteisempaa (Junkkari 2018). Kansanedustajien ja poliitikkojen välisestä keskinäisestä vuorovaikutuksesta käytävä julkinen keskustelu jää tällä hetkellä melko ohueksi, joten erilaiset kansanedustajuutta ja politiikkaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen avulla tulkitsevat ja tutkivat jatkotutkimusaiheet tuottaisivat varmasti uutta mielenkiintoista tietoa.

KIRJALLISUUS

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Albrecht, T. L. & Adelman, M. B. 1987. Communicating social support: a theoretical perspective. Teoksessa T. L. Albrecht, & M. B. Adelman (toim.) Communicating social support. Newbury Park: Sage, 18–39.

Albrecht, T. L. & Goldsmith D. J. 2003. Social support, social networks and health. Teoksessa T.L. Thompson, A. M. Dorsey, K. I. Miller & R. Parrott (toim.) Handbook of health communication. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 263–284.

Andersson, C. 2000. Kaksitoista vuotta politiikassa: katkelmia, muistikuvia, unia. Helsinki: WSOY.

Berrick, J. D., Young, E. W., Cohen, E. & Anthony, E. 2011. 'I am the face of success': peer mentors in child welfare. *Child & Family Social Work*, 16 (2), 179–191.

Burleson, B.R. 2003. Emotional support skill. Teoksessa B.R. Burleson & J. O. Greene (toim.) Handbook of communication and social interaction skills. Mahwah: Routledge, 551–594.

- Burleson, B. R. 2010. Explaining recipient responses to supportive messages. Development and tests of a dual-process theory. Teoksessa S. W. Smith & S. R. Wilson (toim.) *New directions in interpersonal communication research*. Los Angeles: Sage, 159–179.
- Burleson, B. R. & MacGeorge, E. L. 2002. Supportive communication. Teoksessa J. A. Daly & M. L. Knapp (toim.) *Handbook of interpersonal communication*. 3. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Cahill, D. J. & Sias, P. 1997. The perceived social costs and importance of seeking emotional support in the workplace: gender differences and similarities. *Communication Research Reports*, 14 (2), 231–240.
- Chan, K., Huang, A., Krainer, K., Diehl, S. & Terlutter, R. 2015. Job burnout among communication professionals in Hong Kong: an exploratory study. *Intercultural Communication Studies*, 24 (3), 78–93.
- Eduskuntaryhmät 2017. Eduskunta. Saatavana:
<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/eduskuntaryhmat/Sivut/default.aspx>
[Viitattu 30.9.2017]
- Eisenberg, E. M. & Goodall, H. L. Jr. 2001. *Organizational communication. Balancing creativity and constraint*. 3. painos. Boston: Bedford / St. Martin's.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 185–206.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–44.

Feng, B. & MacGeorge, E. L. 2010. The influences of message and source factors on advice outcomes. *Communication Research*, 37 (4), 553–575.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi.

Honka-Hallila, H. 2006. Eduskunta sosiaalisena työyhteisönä. Teoksessa M. Hidén & H. Honka-Hallila. Suomen eduskunta 100 vuotta. 6, Miten eduskunta toimii. Helsinki: Edita, 181–346.

Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi 2009. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta - TENK. Saatavana: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf> [Viitattu 4.12.2017]

Huovinen, S. 2018. Pitkän ja perusteellisen pohdinnan päätös. Susannan ajatuksia. Saatavana: <http://www.susannahuovinen.fi/pitkan-ja-perusteellisen-pohdinnan-paatos/> [Viitattu 9.5.2018]

Isotalus, P. 2017. Mediapoliitikko. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Junkkari, M. 2017. Juha Sipilä ja kuusi entistä pääministeriä avautuvat nyt maan vaikeimmasta työstä: ”Selviytyminen on tehty melkein mahdottomaksi”, ”painetta aamusta iltaan”. Helsingin Sanomat, 26.11.2017. Saatavana: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005462972.html> [Viitattu 27.11.2017]

Junkkari, M. 2018. Harkimo ja Jungner kertovat HS:n yhteishaastattelussa uuden liikkeen tavoitteista: Nettiäänestyksellä voi vaikuttaa kansanedustajan äänestyspäätökseen. Helsingin Sanomat, 22.4.2018. Saatavana: <https://www.hs.fi/paivanlehti/22042018/art-2000005650745.html> [Viitattu 6.5.2018]

Kaihovaara, R. 2006. Hengähdyksen paikka. Vihreä Lanka. Saatavana: <https://www.vihrealanka.fi/node/50> [Viitattu 14.11.2017]

Kansanedustajan työ ja tehtävät 2017. Eduskunta. Saatavana: https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/kansanedustajien_tyo_ja_tehtavat/Sivut/default.aspx [Viitattu 19.11.2017]

Kansanedustajat 2017. Eduskunta. Saatavana: <https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/default.aspx> [Viitattu 30.9.2017]

Kostiainen, E. 2003. Viestintä ammattiosaamisen ulottuvuutena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kram, K. E. & Isabella, L. A. 1985. Mentoring alternatives: the role of peer relationships in career development. *Academy of Management Journal*, 28 (1), 110–132.

Lakien säätäminen 2017. Eduskunta. Saatavana: <https://www.eduskunta.fi/FI/lakiensaataminen/Sivut/default.aspx> [Viitattu 19.11.2017]

Lehman, D. R. & Hemphill, K. J. 1990. Recipient's perceptions of support attempts and attributions for support attempts that fail. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7 (4), 563–574.

Lindström, J. 2017. Ensin terveys, sitten muu. Jarpan blogi: ajatuksia ja kommentteja elämästä. Saatavana:
<http://jarilindstrom.puheenvuoro.uusisuomi.fi/233141-ensin-terveys-sitten-muu>
[Viitattu 14.11.2017]

MacGeorge, E. L., Feng, B. & Burleson, B. R. 2011. Supportive communication. Teoksessa J. A. Daly & M. L. Knapp (toim.) *The Sage handbook of interpersonal communication*. 4. painos. Thousand Oaks: Sage, 317–354.

MacGeorge, E. L., Feng, B., Butler, G. L. & Budarz, S. K. 2004. Understanding advice in supportive interactions: beyond the facework and message evaluation paradigm. *Human Communication Research*, 30 (1), 42–70.

MacGeorge, E. L., Feng, B. & Thompson, E. R. 2008. "Good" and "bad" advice. How to advise more effectively. Teoksessa M. T. Motley (toim.) *Studies in applied interpersonal communication*. Los Angeles: Sage, 145–164.

Mikkola, L. 2006. Tuen merkitykset potilaan ja hoitajan vuorovaikutuksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Mikkola, L. 2009. Sosiaalinen tuki työssä: katsaus 2000-luvun tutkimuskirjallisuuteen. Prologi – Puheviestinnän vuosikirja 2009. Jyväskylä: Prologos ry, 26–74.

Mikkola, L., Suutala, E. & Parviainen, H. 2018. Social support in the workplace for physicians in specialization training. *Medical Education Online*, 23 (1), 1–10.

Morrison, E. W. 1993. Newcomer information seeking: exploring types, modes, sources, and outcomes. *Academy of Management Journal*, 36 (3), 557–589.

Myers, K. K. & Oetzel, J. G. 2003. Exploring the dimensions of organizational assimilation: creating and validating a measure. *Communication Quarterly*, 51 (4), 438–457.

Odden, C. M. & Sias, P. 1997. Peer communication relationships and psychological climate. *Communication Quarterly*, 45 (3), 153–166.

Olli-Poika Parviainen 2017. Eduskunta. Saatavana:
<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/1304.aspx> [Viitattu 19.11.2017]

Ollila, A. 2007. Ammattina kansan edustaminen. Teoksessa A. Ollila & H. Paloheimo. *Suomen eduskunta 100 vuotta. 5, Kansanedustajan työ ja arki*. Helsinki: Edita, 9–171.

Pennanen, E. 2015. Hoitohenkilöstön käsitykset työyhteisön vuorovaikutuksen merkityksestä työhyvinvoinnille. *Prologi - Puheviestinnän vuosikirja 2015*. Jyväskylä: Prologos ry, 52–74.

Persoff, I. L. & Siegel, P. H. 1998. Tax professionals, peer relationships & CPA firm restructuring: a grounded theory approach. *Mid-Atlantic Journal of Business*, 34 (2), 125–140.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2014. *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: Sanoma Pro.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana:
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> [Viitattu 17.10.2017]

- Sand, G. & Miyazaki, A. D. 2000. The impact of social support on salesperson burnout and burnout components. *Psychology & Marketing* 17 (1), 13–26.
- Sias, P. 2005. Workplace relationship quality and employee information experiences. *Communication Studies*, 56 (4), 375–395.
- Sias, P. 2009. *Organizing relationships: traditional and emerging perspectives on workplace relationships*. Thousand Oaks: Sage.
- Sias, P. 2014. Workplace relationships. Teoksessa L. L. Putnam & D. K. Mumby (toim.) *The Sage handbook of organizational communication: advances in theory, research and methods*. Los Angeles: Sage, 375–399.
- Sias, P. & Cahill, D. J. 1998. From coworkers to friends: the development of peer friendships in the workplace. *Western Journal of Communication*, 62 (3), 273–299.
- Soininvaara, O. 2015. *Jäähyväiset eduskunnalle*. Helsinki: Teos.
- Sollitto, M. & Myers, S. A. 2015. Peer coworker relationships: influences on the expression of lateral dissent. *Communication Reports*, 28 (1), 36–47.
- Stone, A. M. 2013. Dilemmas of communicating about Alzheimer's disease: professional caregivers, social support, and illness uncertainty. *Journal of Applied Communication Research*, 41 (1), 1–17.
- Tracy, S. J. 2013. *Qualitative research methods: collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Valtion talousarvio 2017. Eduskunta. Saatavana:
<https://www.eduskunta.fi/FI/talousarvio/Sivut/default.aspx> [Viitattu 19.11.2017]
- Wittenberg-Lyles, E. M. & Villagran, M. M. 2006. Disclosure of a cancer diagnosis in organizational peer relationships. *Communication Research Reports*, 23 (4), 251–257.

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelupyyntö edustajille

Arvoisa edustaja y,

teen puheviestinnän maisterintutkielmaa Jyväskylän yliopistoon sosiaalisesta tuesta kansanedustajien vertaissuhteissa. Toivoisin, että teiltä liikenisi aiheen tiimoilta noin tunti aikaanne tutkimushaastattelua varten.

Sosiaalisella tuella tarkoitetaan kielellistä ja sanatonta viestintää, joka auttaa hallitsemaan epävarmuutta ja vahvistaa käsitystä hyväksytyksi tulemisesta ja elämänhallinnasta. Kerään edustajien käsityksiä ja kokemuksia siitä, millaista sosiaalinen tuki kansanedustajien välillä on ja miten paljon sitä esiintyy. Koska sosiaalinen tuki on tärkeää työhyvinvoinnille, olen kiinnostunut myös siitä, millainen merkitys edustajien mielestä tuella on työn kuormittavuuden tunteen vähenemiselle.

Tutkimustani ohjaa yliopistonlehtori Leena Mikkola (p. xxx xxx xxxx) Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitokselta. Haastattelu ei vaadi teiltä ennakovalmistautumista, ja se voidaan toteuttaa teille sopivassa paikassa teille sopivaan aikaan.

Kertomanne asiat tulevat ainoastaan tutkimuskäyttöön, eikä niitä hyödynnetä missään muualla. Tietoja ei käsittele itseni lisäksi kukaan muu. Teitä ei voi tunnistaa tutkimusraportista, sillä kaikki tiedot, joista henkilöllisyyden voisi päätellä, muutetaan. Haastattelu nauhoitetaan, ja kun se on litteroitu, tuhoetaan.

Parlamentaarikkojen työtä ja vertaissuhteita ei ole edes maailmalla juuri tutkittu, ja siksi tutkimuksen voi nähdä arvokkaana päänavauksena edustajan työn kehittämiseksi. Teillä on arvokkaita käsityksiä ja tietoa siitä, millaista edustajien välinen vuorovaikutus on. Halutessanne voin lähettää teille lopullisen tutkielman tutustuttavaksi, kun se valmistuu alkusyksystä 2018.

Olisin iloinen ja kiitollinen, mikäli olisitte kiinnostunut antamaan tutkimushaastattelun työtäni varten. Jos mieleenne nousee kysymyksiä tai muita mietteitä tutkimukseen liittyen, vastaan niihin mielelläni. Yhteystietoni ovat alla.

Lämmin kiitos jo etukäteen ja palataan asiaan!

Ystävällisin terveisin,
Marjo Suvanto

marjo.s.suvanto@student.jyu.fi

p. ZZZZ ZZZ ZZZ

LIITE 2 Haastattelurunko

1. Puhutaan ensin hieman siitä, millaista kansanedustajan työ on.

- a. Millaisena koet kansanedustajan työn? Onko työ kuormittavaa?
- b. Millaiset asiat työssäsi kansanedustajana aiheuttavat kuormitusta? Miten purat kuormitusta?
- c. Millaiset tilanteet aiheuttavat sinulle epävarmuutta kansanedustajan työssä? Mikä epävarmuuden aiheuttaa?
- d. Ovatko kansanedustajat mielestäsi riittävästi tekemisissä toistensa kanssa? Miksi/miksi ei? Onko eroa aiempaan/siihen mitä ajattelit?
- e. Mitä sellaista eduskunnassa voitaisiin tehdä, joka edistäisi edustajien välistä kanssakäymistä?
- f. Millainen merkitys eduskunnan tiloilla on edustajien kanssakäymiseen? Oletko huomannut eroa varsinaisten ja peruskorjauksen aikaisten väistötilojen välillä?
- g. Millaisissa fyysisissä tiloissa olet vuorovaikutuksessa muiden edustajien kanssa? Ovatko ne tilat eduskunnassa vai talon ulkopuolella?

2. Tiedollinen tuki tarkoittaa tiedon tarjoamista toiselle. Tällaista voi olla esimerkiksi neuvominen.

- a. Millaisissa asioissa pyydät neuvoja muilta edustajilta?
- b. Millaisina koet muilta edustajilta saamasi neuvot, koetko niistä olevan hyötyä?
- c. Kuvaille tilanne, jossa toisen edustajan neuvominen menee mielestäsi yli.
- d. Keiden kanssa jaat edustajan työhön liittyvää tietoa: onko esimerkiksi omalla ryhmällä tai hallitus/oppositio-rajalla jotain merkitystä?

3. Emotionaalisella tuella puolestaan tarkoitetaan sanallista tai sanatonta tunnetason tukea toiselle. Sillä pyritään lieventämään toisen ahdistusta ja epävarmuutta, ja sitä voi olla esimerkiksi toisen huolien kuunteleminen.

- a. Millaisia tunnetason asioita käsittelet muiden edustajien kanssa?
- b. Ajatellaan työssä jaksamista. Miten tärkeänä pidät sitä, että joku toinen edustaja kuuntelee huoliasi tai muuten tukee sinua tunnetasolla? Onko sillä merkitystä työssä jaksamiseen?
- c. Entä miten arvelet muiden edustajien arvostavan sitä, että itse kuuntelet toisten huolia tai tuet muita tunnetasolla? Uskotko, että se auttaa heitä jaksamaan työssään?
- d. Keiden kanssa jaat tunnetason asioita: onko esimerkiksi omalla ryhmällä tai hallitus/oppositio-rajalla jotain merkitystä?
- e. Miten ilmaiset tunnetason tukea toiselle edustajalle?

- f. Oletko kohdannut tunnetason tukea, joka oli tarkoitettu avuksi, mutta josta oli ennemmin haittaa?

4. Nämä edellä mainitut tiedollinen ja emotionaalinen tuki ovat sosiaalista tukea. Ajatellaan ilmiötä nyt kokonaisuutena.

- a. Kuvaile vielä tarjoamaasi ja hakemaasi sosiaalista tukea.
- b. Kuvaile tilannetta, jossa olet hakenut tukea muilta edustajilta.
- c. Kuvaile vuorostaan tilannetta, jossa olet tarjonnut tukea toiselle edustajalle.
- d. Oletko tarjonnut tukea jollekin toiselle edustajalle, mutta hän ei ottanut sitä vastaan? Kuvaile tilannetta.
- e. Entä oletko hakenut tukea muilta edustajilta sitä saamatta? Miltä se tuntui?

5. Puhutaan vielä hetki edustajien välisistä suhteista.

- a. Millainen merkitys sillä on, saako tukea muilta edustajilta vai esimerkiksi puolisoilta?
- b. Haetko tukea samasta eduskuntaryhmästä, samasta valiokunnasta, saman vaalipiirin edustajilta, hallituksesta/oppositiosta?
- c. Erään jaottelun mukaan on kolmenlaisia työtovereita: työtuttuja, joiden kanssa ei jaeta omia henkilökohtaisia asioita; työkavereita, joiden kanssa jaetaan arkipäiväisiä kuulumisia; sekä työystäviä, joiden kanssa jaetaan myös intiimejä ja henkilökohtaisia asioita. Kuinka paljon arvioisit sinulla olevan työtuttuja, työkavereita ja työystäviä muissa edustajissa? Miten läheinen koet siis olevasi muiden edustajien kanssa?
- d. Koetko, että sillä, kuinka hyvin ja paljon tuntee muita edustajia, on vaikutusta eduskunnan ilmapiirin rakentumisen kannalta?

6. Haastattelu alkaa olla loppuillaan, valtavasti kiitoksia vielä ajastasi. Loppuun vielä lyhyesti yksi kysymys.

- a. Onko sinulla muita ajatuksia kansanedustajien väliseen sosiaaliseen tukeen liittyen, josta haluaisit kertoa?